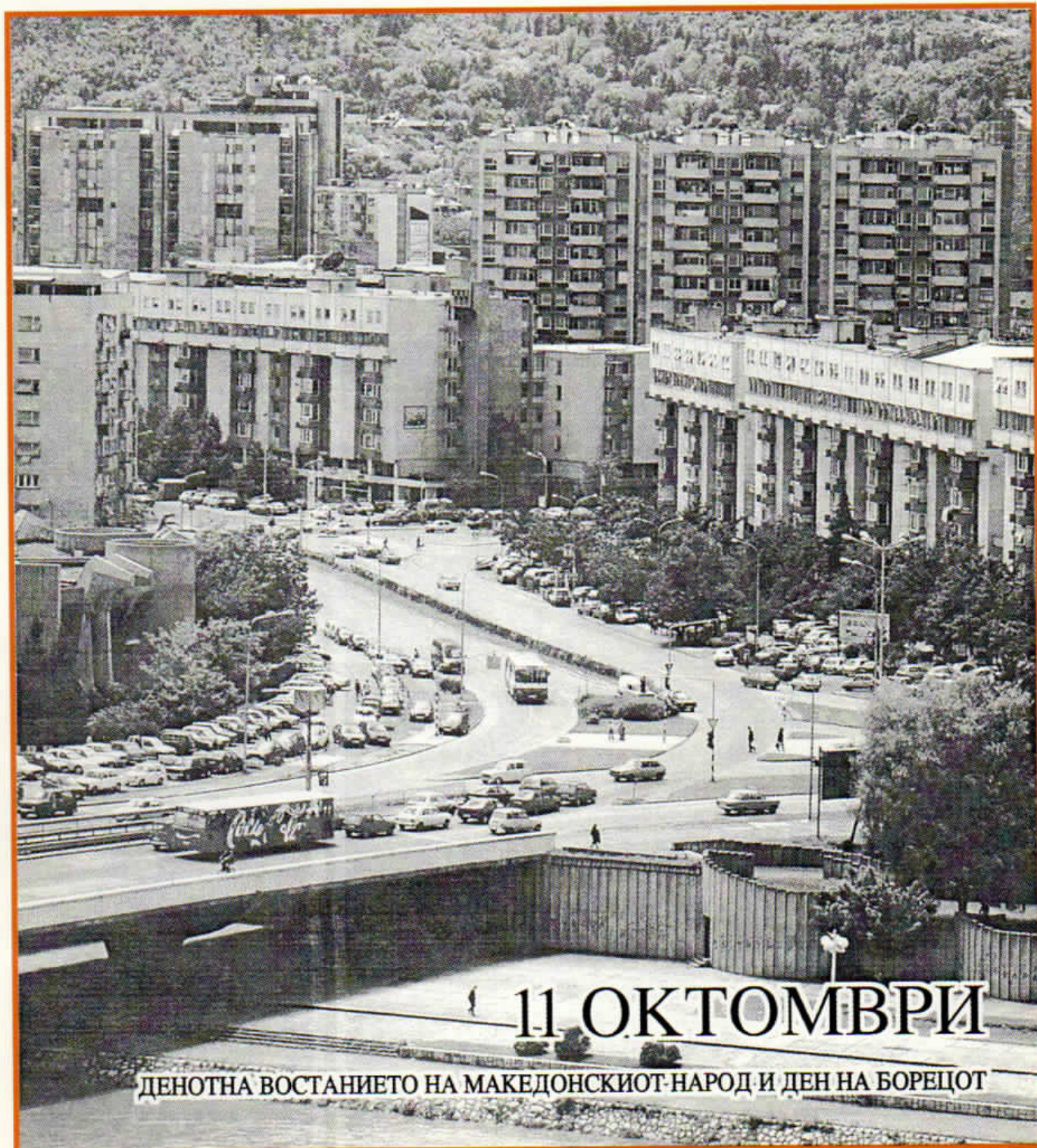

МАКЕДОНСКИ ГЛАС

GODINA VIII. 2000.
SRPANJ-RUJAN
ЈУЛИ-СЕПТЕМВРИ
ЦЕНА 5 КМ

23
БРОЈ

11 ОКТОМВРИ

ДЕНОТ НА ВОСТАНИЕТО НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОД И ДЕН НА БОРЕЦОТ

DAN USTANKA U MAKEDONIJI

Geografski položaj Makedonije, zemlje preko koje se iz Europe putuje u Aziju, ali i zemlje preko koje se Mediteran, putujući Vardarom, gotovo sljubio s Podunavljem, odredio je konstantu makedonske povijesti - želju susjeda da kontroliraju to važno sjecište putova. Od sedmoga stoljeća, kada za vrijeme seobe naroda područje današnje Makedonije naseljavaju Slaveni i kada je počelo formiranje zasebnoga slavenskoga naroda koji je preuzeo pokrajinsko ime, zbog čega će, znamo, imati silnih problema, vjetrometina političkih događaja, koja traje do danas, osporavat će makedonskome narodu ime, entitet, identitet, jezik pa i pravo da tu žive. Makedonci iz Hrvatske svjedoci su još jednoga udara na opstojnost makedonskoga narodnoga bića; namjera je bugarskih vlasti da u Đakovu, gradu-sinonimu hrvatsko-makedonskih veza, podignu spomenik *bugarskim preporoditeljima* braći Miladinov. I u ovom svečanom broju, koji izlazi povodom najvažnijega makedonskoga blagdana 11. listopada, dana kada se makedonski narod opredijelio za antifašizam, a što današnja Europa itekako cijeni, nije naodmet spomenuti da je Konstantin Miladinov na nagovor biskupa Strossmayera u svoju knjigu uvrstio i nekoliko bugarskih narodnih pjesama, koje je, osim toga, i skupo platio.

No, valja se prisjetiti procesa koji su odredili današnju Makedoniju - valja ih istaknuti da bi se iduća pokoljenja mogla okoristiti zabludama prošlosti, ali nove generacije uputiti i na svjetle primjere makedonske povijesti. Da jezik nije samo područje lingvistike nego i idologije, znali su i Miladinovi, i sigurno su imali namjeru da se rad na izradi makedonskoga jezika ne zadrži u akademskim krugovima; borba za afirmaciju jezika istodobno je borba za afirmaciju naroda i stvaranje vlastite države. U drugoj polovici XIX. stoljeća, kada su narodi Balkana, potaknuti interesima velikih sila, željeli potisnuti posrnulo Osmanlijsko Carstvo iz Europe, u Makedonaca nije bilo građanskoga staleža koji bi se stavio na čelo pokreta za slobodu Makedonije i uspostavu neovisne države.

No, prva polovica XX. stoljeća, koja je u Makedoniji počela neuspjelim ustankom Goce Delčeva (naime, Osmanlijsko Carstvo tih se godina zakratko oporavilo), nastavljena je haranjem četiri strašna rata; dva su balkanska rata pomela osmanlijsku vlast iz Makedonije, ali do krajnjih granica zaoštrili su velikosrpske i velikobugarske interese. Nakon svršetka Prvoga balkanskoga rata najveća su etnička makedonska područja ponuđena Bugarskoj, a nakon svršetka Drugoga balkanskoga rata umalo cijela današnja Makedonija pripala je Kraljevini Srbiji.

U Prvom svjetskom ratu područjem Makedonije tumarale su razne vojske, a svaka je od njih uzimala danak od stanovništva. No, ni nakon svršetka Prvoga svjetskoga rata makedonskom narodu nije bilo mnogo bolje. Jaram velikosrpskih hegemonista legao je na leđa Makedonaca, naroda koji je u prvoj polovici XX. stoljeća bogat bio jedino dijasporom. Pečalba, potraga za egzistencijom dostojnom čovjeka, tištala je makedonski narod cijelo XX. stoljeće. Drugi svjetski rat otporio je monarhističku Jugoslaviju u političku povijest, područje zapadne Makedonije poklonjeno je talijanskoj velikoj Albaniji, dok su središnja, južna i istočna Makedonija priključene Bugarskoj.

Značaj 11. listopada 1941. godine, dana kada se u Prilepu makedonski narod digao na ustanak protiv fašizma, u povijesti je Makedonaca golem. Među prvima u porobljenoj Europi Makedonci su se jasno opredijelili i stali na stranu antifašističke koalicije. No, ne smije ostati prešućeno da je antifašistička borba, u kojoj je poginulo desetke tisuća Makedonaca, ujedno i borba za makedonsku državnost. Borba za makedonski jezik, tj. za makedonsku nacionalnu svijest, intenzivirala se za vrijeme antifašističke borbe. Bilo je bitno koristi u svakodnevnome govoru srednjomakedonsko narječje, koje je još 1903. godine za službeni jezik predložio Kriste Petkov Misirkov, a organi narodne vlasti na oslobođenom području u svojoj su komunikaciji koristili upravo to narječje. Koncem proljeća i početkom ljeta 1944. godine predstavnici su narodne vlasti usvojili azbuku i pravopis, a na zasjedanju Narodnoga saborja Narodne Republike Makedonije na Ilinden 1944. godine makedonski je jezik proglašen službenim jezikom u Makedoniji.

Dakle, uz borbu protiv fašističke ideologije te borbu protiv talijanskih i bugarskih okupatora za slobodu makedonskoga naroda i osnivanje makedonske države, trajala je i borba za afirmaciju makedonskoga književnoga jezika. Makedonska je državnost neraskidivo povezana s makedonskim jezikom, njegovom poviješću i biografijom makedonskih preporoditelja. Kako se Makedonci u pitanjima svoje državnosti nemaju čega stidjeti, pogotovo ne svoga antifašističkoga pokreta, tako i u pitanjima jezika, ključnoga momenta za integraciju nekoga naroda, Makedonci stoje čistoga srca kako pred poviješću tako i pred vlastitom budućnošću.

Još nešto. U historiji makedonskoga naroda ni jedan osporavatelj makedonske državnosti nije propustio priliku osporiti opstojnost makedonskoga jezika. Stoga, na veliki dan početka antifašističke borbe makedonskoga naroda, valja se još više učvrstiti u svijesti o očuvanju makedonskoga jezika kao kralježnice makedonskoga naroda.

Z. S.

МИЛАДИНОВЦИ ИМ ПРИПАЉААТ НА МАКЕДОНЦИТЕ

Почитувани читатели,

На почетокот сакам да ви се заблагодарам на вашите честитки и добронамерните критички забелешки за минатиот број на "Македонски глас" како и за вашата соработка за овој број.

На седницата на Управниот одбор, одржана на 7. септември 2000. година, беше анализирана работата на Заедницата во оваа година и заклучок е дека можеме да бидеме задоволни со досегашните постигнати резултати.

Во оваа година многу успешно и квалитетно се реализирани низа културни програми, а некои ги регистрираме во овој број. Се радуваме што е постигнат договор во Сплит за интеграција на двете друштва во едно: МКД "Македонија". Најсрдечно му честитаеме на проф. д-р Горан Калофера за доделениот медал "Св. Климент Охридски" од страна на Агенцијата за иселеништво на Република Македонија.

Македонците во Хрватска огорчено и со негодување реагираа на уште една провокација од страна на бугарскиот амбасадор во Хрватска г-дин Велизар Енчев, за што пишуваме во овој број.

Наиме, сведоци сме и ден денеска дека во демократска Бугарија се робува на сонот за санстефанските илузии и големобугарските националистички толкувања, присвојување и негирање на македонската историја, македонскиот народ и македонскиот јазик.

Секако сакаме да предупредиме дека во името на хрватско - бугарските односи не можат и не смеат да се запостават, негираат и обезвредуваат хрватско - македонските односи и релации во чиј развоток и ние Македонците во Хрватска го даваме својот скроман допринос.

Не сме задоволни и со односот на Република Македонија, во врска со превземената обврска за поставување на бистата на Браќа Миладиновци во Ѓаково а што како подарок на Владата на Република Хрватска веќе одамна се наоѓа на Ѓаковачкиот бискуп Штросмаер во Алејата на великаните во Струга.

Македонците во Хрватска очекуваа, со право, реакција од македонската страна по ова прашање.

Претседателот Борис Трајковски во Австралија

"МАКЕДОНИЈА НЕ ЈА ЗАБОРАВА ДИЈАСПОРАТА"

На 15 септември, на отворањето на Летните олимписки игри 2000 во Сиднеј, присуствуваше и претседателот на Република Македонија, г-нот Борис Трајковски. Претседателот Трајковски, кој престојуваше во неколкудневна посета на Австралија, имаше одвоени средби со генералниот гувернер на Австралија Вилијам Дан, со сенаторката Кеј Петерсон, член на парламентот и парламентарен секретар на министерот за надворешни работи и на министерот за имиграции и мултикултура, како и со членовите на австралискиот Парламент Боб Сркомб и Лаур Беретон.

На средбата со генералниот гувернер на Австралија, стана збор за соработката и билатералните односи, при што беше констатирано дека постојат потенцијали и подготвеност за нивно натамошно унапредување.

Посебен импулс и мост кој може да даде голем придонес за развој на соработката, посебно на економската, се македонските иселеници во Австралија. Притоа, заемна беше констатацијата дека надворешно трговската размена е на мошне ниско ниво, поради што се непоходни напори за нејзино унапредување.

На средбата, претседателот Трајковски ја истакна потребата од отворање дипломатско - конзуларно претставништво на Република Македонија во Австралија со што, според него, ќе се создадат услови за развој на севкупните односи, а македонската дијаспора ќе ја добие неопходната поддршка и конзуларни услуги од својата татковина. Како што истакна претседателот Трајковски, тоа претставништво, исто така, може да придонесе за унапредување на економските односи, како и

за поголема соработка во областа на образованието, културата и другите сфери. На другите средби претседателот Трајковски, исто така, побара отворање на македонско конзуларно претставништво во Австралија, унапредување на билатералната соработка, посебно во економската сфера, а побара и поддршка од Австралија во процесот на пристапување на Република Македонија кон Светската трговска организација. "Ценам дека оваа посета е посебно важна од аспект што имав извонредна можност да се сретнам со претставниците на австралиската Влада, особено со мојот колега, генералниот гувернер Вилијам Дин", изјави претседателот на Република Македонија, Борис Трајковски за Македонското радио, давајќи оценка на неговата неколкудневна посета на Австралија.

"Со гувернерот Дин разговаравме околу постоечката соработка и можности за отворање на нови перспективи во соработката меѓу Република Македонија и Австралија. Исто така, имав средби и со претставниците на Владата на Австралија, како што е министерот за емиграција и мултикултура Филип Радок, потоа со претставници на опозицијата во Австралија и со многу други видни личности од јавниот и политичкиот живот на Австралија", додаде Трајковски.

"Ова беше добра прилика да се присуствува и на двата организирани концерти од страна на Македонската телевизија и компанијата ТАРБС, каде имав непосредна можност да се сретнам со илјадници Македонци. Особено ценам дека оваа посета е важна и затоа што за првпат претседател на Република Македонија доаѓа во оваа голема македонска заедница. Имав можност директно да разговарам со нив и тие да ме информираат за нивните активности, начинот на нивното живеење, успесите што тие ги постигнуваат, како се чувствуваат како дел од австралиското општество, како и да ме информираат за нивните планови и визија во однос на соработката со Република Македонија", истакна претседателот Трајковски.

Исто така, шефот на македонската држава организирал и неколку затворени сесии со познати македонски интелектуалци и бизнисмени во Австралија, на кои најнепосредно од страна на претседателот Трајковски биле запознати со можностите за инвестирање во Република Македонија, како и за актуелните сосостојби во нашата земја.

"Треба малку повеќе да поработиме на планот на идната соработка меѓу двете држави, Македонија и Австралија, особено на планот на поврзувањето на нашето иселеништво со својата матична држава, Република Македонија", подвлече претседателот Борис Трајковски.

8. СЕПТЕМВРИ ДЕН НА ДРЖАВНОСТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

По повод Денот на државноста на Република Македонија на 7. септември 2000. година господин Сервет Авзиу со сопругата, амбасадор на Република Македонија во Република Хрватска приреди прием во хотелот "Шератон" во Загреб. На приемот беа поканети и присуствуваа ценети личности од политичкиот и културниот живот во Хрватска, амбасадори или високи службеници од голем број на пријателски земји на Македонија. На приемот беа присутни и представници на Заедницата на Македонците во Република Хрватска како и од Македонските културни друштва од Загреб, Сплит, Ријека, Осиек, Задар и Пула.

Во многу пријатна атмосфера гостите му се заблагодарија на амбасадорот за неговата успешна работа, а ние Македонците со посебна благодарност за соработката и помошта што ни ја упати за време на неговиот амбасадорски мандат кој истекнува оваа година.

Д-р. Марко Паризоски

Македонците и се потребни на Македонија

Председателот на Владата на Македонија Њубчо Георгиевски, одговарајќи на новинарското прашање, во интервјуто за списанието на Агенцијата за иселеништво "Македонија", меѓу другото одговори дека "прво би им порачал на нашите Македонци во светот дека тие и се потребни на Македонија, и надвор како лобисти, но и тука, во земјата. Оваа Влада, грижата за навите сонародници во светот је гледа и преку создавање услови во земјата оние што сакаат да можат да се вратат. Иако светот, како резултат на глобализацијата е се повеќе "глобално село", сепак, многумина сакаат да се вратат дома. Тоа би било можно доколку Македонија економски зајакне, а за тоа е неопходна помошта и посветеноста на сите Македонци во светот".

Во Риека - Република Хрватска

ДОДЕЛЕН МЕДАЛ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Поаѓајќи од интересот на секој народ, па така и на хрватскиот и на македонскиот, за продлабочување на своите сознанија и цивилизациски дострели со мешање на двете различни култури заради сопственото збогатување и разбирање на цивилизациските текови на европскиот простор и пошироко, проф. д-р Горан Калоџера стана мецена на современите хрватско-македонски врски. Со предвидените и утврдени активности на МКД "Илинден" и Заедницата на Македонците на Република Хрватска на проф. д-р Горан Калоџера, декан на Филозофскиот факултет во Риека, за целокупната работа на промовирањето и развојот на македонистиката во Република Хрватска, како и за целокупниот развој на пријателските односи меѓу двете држави, амбасадорот на Република Македонија во Република Хрватска, Неговата екселенција Сервет Евзиу, во име на Агенцијата за иселеништво на Република Македонија му го врачил медалот "Св. Климент Охридски".

дел од македонската литература и култура проф. д-р Калоџера го продолжува патот на првите јазични и литературни контакти помеѓу двете култури посредно преку Кирило-Методијевското наследство и со тоа дава голем придонес во двете култури кои го прифаќаат со исто воодушевување. Со неговата едноставност, големиот научен и творечки потенцијал воспоставени се трајни односи меѓу МКД "Илинден" и Филозофскиот факултет во Риека, а со самото тоа и со сите останати македонско-хрватски асоцијации во двете пријателски држави. Во текот на својот повеќегодишен плоден труд успеа да ги зближи двата народа, нивните култури и литературно наследство, кои што втемелувајќи се како две независни и самостојни држави, добиваат на квалитет и интензитет. Со доделувањето на ова највисоко признание - медалот "Св. Климент Охридски" на г-нот Горан Калоџера во знак на благодарност за сè што направил и прави за Заедницата, за повеќекратната корисна мисија во зачувување и негување на македонско-хрватската литература, јазик и писмо, со посредните и непосредни контакти на полето на творештвото што претставува темел и залог за сите идни македонско-хрватски добра, чии резултати ќе ги пожнееме во иднина за општо добро на сите нас.

Заедничка слика со членовите на Илинден и Амбасадорот Сервет Авзиу со проф. др. Горан Калоџера

Базирајќи се на дамнешните и традиционално добри хрватско-македонски врски и односи, како и низа други угледни граѓани на Риека и г-н Калоџера стана почесен член на МКД "Илинден" од самото негово формирање.

Заземајќи значајно место во Друштвото со својата научна работа проучувајќи и претставувајќи еден

Владо Настески,
секретар на МКД "Илинден" - Риека

ZA PROMOCIJU MAKEDONISTIKE

Goranu Kalogjeri uručeno visoko makedonsko odličje

Kolajnu Svetog Klimenta Ohridskog je Kalogjeri uručio makedonski veleposlanik u Republici Hrvatskoj Servet Avziu

Rijeka - Dekan Filozofskog fakulteta u Rijeci, prof. dr. Goran Kalogjera, jučer je u prostorijama riječke gradske uprave primio visoko makedonsko priznanje - Kolajnu Svetog Klimenta Ohridskog, koju mu je za veliki doprinos u primoviranju makedonistike, te za sveukupni razvoj prijateljskih odnosa između Makedonije i Hrvatske dodijelilo Ministarstvo iseljništva Republike Makedonije, a na jučerašnjoj svečanosti u Rijeci uručio makedonski veleposlanik u Republici Hrvatskoj Servet Avziu. Dodjeli ovog priznanja bili su nazočni

Dekan Filozofskog fakulteta u Rijeci prima odličje od makedonskog veleposlanika u RH

i predstavnici Makedonskog kulturnog društva Ilinden iz Rijeke, koje je bilo inicijator dodjele nagrade Kalogjeri, a u ime domaćina nagrađenog i ostale goste pozdravili su zamjenica gradonačelnika Rijeke, Branka Renko Silov, predsjednica Gradskog vijeća Zorica Jerković i podžupan primorsko-goranski Boris Golob. (D. H.)

HRVATSKI MAKEDONIST GORAN KALOGJERA

Kada nečiji životni put započne u Dubrovniku, djetinstvo mu se veže uz Korčulu, mladost uz Zagreb, a zrela dob uz Rijeku, može se činiti neočekivanim zanimanje i ljubav prema makedonskoj pisanoj riječi.

Ali to je samo na prvi pogled. Goran Kalogjera je uz primarno kroatističko obrazovanje već izborom studija komparativne književnosti jasno pokazao da hrvatsku književnost neće promatrati izolirano nego će je iščitavati iz dodira s drugim književnostima. Stoga prihvaćanje zahtijevnoga zadatka utemeljenja studija makedonskoga jezika i književnosti na

Pedagoškom fakultetu u Rijeci 1980. godine nije izraz samo spleta okolnosti. U tome se već može vidjeti ono što će postati prepoznatljiv znak Kalogjerina znanstvenoga habitusa - nastojanje da ozbiljnim istraživanjem spozna i drugima prenese činjenice koje ruše stare neopravdano uvriježene stavove o velikim i malim književnostima, velikim i malim piscima, velikim i malim temama.

Ogledat će se to i njegovu kroatističkome i u njegovu makedonističkome radu.

U kroatističkome segmentu vidi se to već u izboru autora kojem je posvetio svoje poslijediplomsko istraživanje - Josipu Eugenu

Tomiću, piscu u sjeni velikoga Augusta Šenoa, zapostavljenome, gotovo zaboravljenome piscu čije je djelo vapilo za revalorizacijom, a u Kalogjerinu radu ju je i dobio.

U tome je krugu i bavljenje mladim riječkim piscima, posebice pjesnicima koji tek traže svoje mjesto pod literarnim suncem.

I na kraju, tome krugu pripada dugogodišnje istraživanje književne baštine otoka Korčule, za sada ukoričeno u četiri knjige, kojima je ispisao neke do njega prazne stranice hrvatske usmene i pisane književne povijesti.

A da nema velikih i mali ipak najbolje i najjasnije pokazuje Kalogjerin mekedonistički opus. U više od dva desetljeća intenzivnoga proučavanja hrvatsko-makedonskih književnih dodira Goran Kalogjera se potvrdio kao zasigurno jedan od najplodnijih mekedonista u Hrvatskoj. Materijalni su "dokazi" tome četiri objavljene knjige i dvadesetak članaka u znanstvenim i stručnim publikacijama. Ne manje značajan je njegov rad na popularizaciji makedonske književnosti u Hrvatskoj i hrvatske u Makedoniji, posebno vidljiv u činjenici da je bio jedan od utemeljitelja makedonskoga kulturnoga društva "Ilinden" u Rijeci i stalni je suradnik "Makedonskoga glasa".

Kalogjerina analize potvrđuju da je makedonska književnost zaslužila svojega istraživača i popularizatora s kroatističkim znanjem. Krenimo redom.

Kada je Goran Kalogjera pristupio obrani svoje doktorske dizertacije o hrvatsko-makedonskim književnim vezama 1986. godine, anali tadašnjega Pedagoškoga fakulteta bilježe da je to prva obrana doktorata s područja filologije na tome, danas Filozofskome fakultetu, te istovremeno prva i na riječkome sveučilištu.

A zanimljivosti ne prestaju ovdje. Autor nije napisao i obranio tzv. kabinetsku disertaciju dostupnu samo uskome krugu stručnjaka nego je rezultate svojega istraživanja podijelio sa širom čitalačkom publikom, i to u čak dva izdanja - prvome 1988. i drugome dopunjenome 1996. godine. Hrvatsko-makedonske književne veze (1. izdanje: Izdavački centar Rijeka, Biblioteka

Dometi, Rijeka 1988.; 2. izdanje: Zajednica Makedonaca u Republici Hrvatskoj, Rijeka 1996.) prvi je cjelovit prikaz hrvatsko-makedonskih i makedonsko-hrvatskih književnih veza od glagoljaškoga razdoblja do osamdesetih godina 19. stoljeća, odnosno u dopunjenome izdanju do današnjih dana.

Na tragu su ovih interesa i knjige Jugoslavenska književnost prožimnja (Matica hrvatska Rijeka, Biblioteka Val, Rijeka 1991.) i Hrvatsko-makedonske komparativne studije (Hrvatsko filološko društvo Rijeka, Rijeka 2000.). Komparativistički pristup makedonskoj književnosti prvenstveno u odnosu s hrvatskom, ali i bugarskom, srpskom, crnogorskom i drugim književnostima omogućilo je višeslojna istraživanja, pa Kalogjera svojim djelom neizravno poziva na čitanje makedonske književnosti.

I to nije sve. Uskoro iz tiska izlazi još jedna knjiga s makedonističkom temom - Racin u Hrvatskoj. Goran Kalogjera je u stručnom krugu prepoznat kao jedan od najboljih poznavatelja književnoga rada i života Koste Racina u Hrvatskoj, pisca koji je izdavanjem Bijelih praskozorja u predratnome Samoboru pokazao da mjesto Zbornika braće Miladinov u hrvatskoj kulturnoj povijesti nije osamljen znak hrvatsko-makedonskih veza. Stoga je bilo upravo očekivano da sljedeća knjiga istraživača hrvatsko-makedonskih kulturnih veza Gorana Kalogjere bude posvećena velikome makedonskome pjesniku Kostu Racinu.

Znanstvenici su obično samozatajni ljudi, takvi su i znanstvenici Odsjeka za kroatistiku, takav je i doktor znanosti Goran Kalogjera, dekan Filozofskoga fakulteta. Ono što objavljujemo samo je vrh ledene sante - mjeseci rada nekada završe tek kao stranica teksta. I ne činimo to radi javnih priznanja nego zbog duboke znatiželje u nama. Stoga nas raduje kada okolina prepozna naša nastojanja i vrednuje ih. Priznanje Makedonije redovitome profesoru Goranu Kalogjeri priznanje je istinskome znanstveniku, prijatelju makedonskoga slova, a osjećamo to i kao priznanje znanstvenoj sredini u kojoj djeluje.

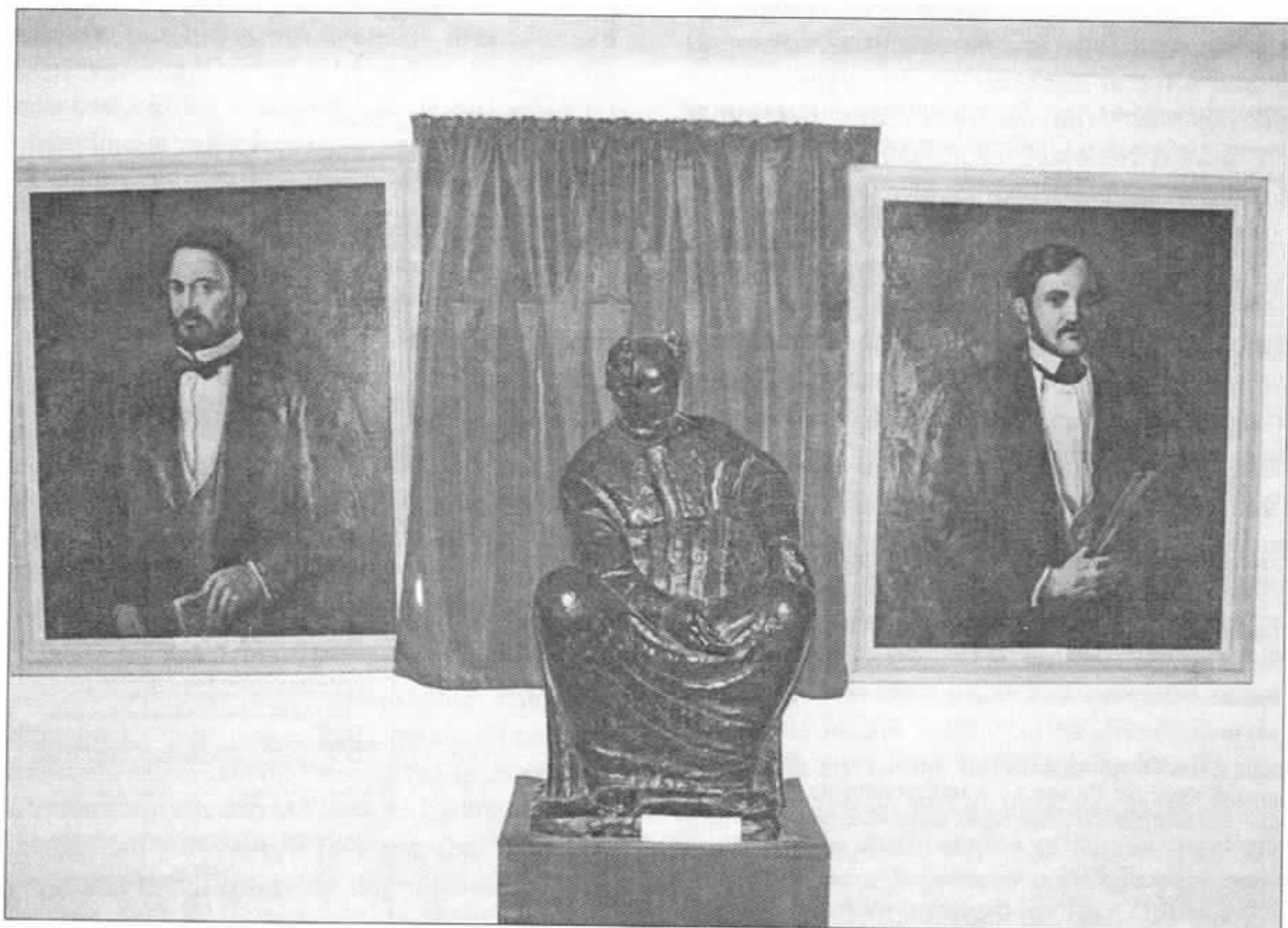
Dr. sc. Diana Stolac

BUGARSKA VLADA ŽELI PODIĆI SPOMENIK U ĐAKOVU

Đakovo - Đakovački gradonačelnik, dr. Darko Vrtarić primio je jučer bugarskog veleposlanika u RH Velizara Enčeva, koji je tom prigodom Vrtlarića upoznao sa željom vlade Republike Bugarske da u Đakovu podigne spomenik braći Miladinov i đakovačkom biskupu Josipu Jurju Strossmayeru. "Sljedeće godine navršit će se 140 godina od izdavanja zbornika Bugarske narodne pjesme braće Miladinov, što je izuzetna prigoda da se bugarski narod i država zahvale

bratskom hrvatskom narodu na povijesnoj pomoći koju je biskup Strossmayer pružio braći Miladinov. U povodu toga predlažemo da se 24. svibnja 2001., na Dan bugarske prosvjete i kulture, u Đakovu podigne spomenik bugarsko-hrvatskoga prijateljstva", rekao je veleposlanik Enčev te izvijestio da će tom događaju najvjerojatnije biti nazočan i bugarski predsjednik Petar Stojanov. Grad Đakovo, kazao je Vrtarić, razmotrit će taj prijedlog.

(S. Ž.); Glas Slavonije, 22. rujna 2000.)

Spomenik Josipa Jurja Strossmayera u Spomen domu braće Miladinov u Strugi (poklon Hrvatske).

Spomenik bugarsko-hrvatskog prijateljstva

Braća Miladinovi bili su Makedonci!

U "Glasu Slavonije" objavljena je nedavno informacija o službenom posjetu Đakovu bugarskog veleposlanika u RH, g. Velizara Enčeva, koji je tom prigodom izjavio kako će bugarska vlada u znak obilježavanja 140 godina od tiskanja Zbornika makedonskih narodnih (a u objavljenoj informaciji stoji "bugarskih") pjesama braće Miladinov podići spomenik u Đakovu za tobožnju zahvalu hrvatskom bratskom narodu na povijesnoj pomoći koju je dao biskup Strossmayer za tiskanje Zbornika "bugarskih" (!?) narodnih pjesama" braće Miladinov.

Makedonci u RH, kao i njihovi hrvatski prijatelji, s iznenađenjem, nerazumijevanjem i revoltom primili su tu vijest, shvaćajući je kao još jednu provokaciju i zamku u cilju destabilizacije i narušavanja tradicionalno dobrih hrvatsko-makedonskih odnosa.

Svjedoci smo još uvijek neprevladivih recidiva kobne prošlosti i zabluda u bugarsko-makedonskim odnosima i relacijama koje su, na žalost, s bugarske strane optrećene velikobugarskim svojatanjima, negiranjem i zatamljavanjem makedonske nacionalne posebnosti, naroda, jezika, kulture i uopće makedonske opstojnosti i naroda, jezika, kulture i makedonske ustrajnosti i opstanka uopće tijekom svih golgota kroz koje smo prošli na ovom doista krvavom Balkanu.

Ono što u cijelom slučaju iritira Zajednicu Makedonaca u Republici Hrvatskoj, sva makedonska kulturna društva dijeljem Hrvatske u Zagrebu, Osijeku, Splitu, Zadru, Rijeci i Puli te cijeli makedonski narod i njegove prijatelje, bezobrazno je negiranje povijesno-znanstvenih činjenica, a to su:

Braća Miladinov bili su po nacionalnosti Makedonci, pjesme objavljene u izuzetnom zborniku uglavnom su makedonske, od 660 pjesama

samo je 76 bugarskih, dok su ostale makedonske. Uostalom zbornik koji sadrži 584 makedonske pjesme i 76 bugarskih pjesama može nositi nazivnik "bugarski", ako to nije bilo nametnuto mladem Miladinovu. Povjesničari književnosti u Makedoniji i Hrvatskoj dokazali su razloge koji su uvjetovali takav naziv Zbornika. (...)

Gospodin Velizar Enčev samo je još jedan živi i djelatlan eksponent tih povijesno poraženih ali žilavih snaga.

Njegova sadašnja djelatnost i nije ništa novo za nas jer je, znamo, još od vremena kada je radio kao dopisnik "Otečestvenoga fronta" komunističke Bugarske iz Beograda, te bio jedan od najžešćih antimakedonskih autora i promotor velikobugarske ideologije, posebno i kao komentator vanjske politike u redakciji bugarske televizije. Kako se g. Enčevu bliži kraj mandata, a očito je da nije zadovoljan svime onime što je učinio ili čini u razvoju hrvatsko-bugarskih odnosa, što na kraju i nije naš problem, dočepao se najprobitičnijeg posla, lobiranja za prastare, lažne i falsificirane bugarske obmane i samoobmane kojima smo još i danas svjedoci. (...)

Jalov je to posao, zna to i sam g. Enčev, i bolje bi mu bilo da časno i dostojanstveno zastupa stvarne interese bugarskog naroda i države, negoli da se igra i ovakvim makinacijama zabija nož u leža vrlo dobrim hrvatsko-makedonskim odnosima.

Lekcije iz prošlosti moraju se dobro naučiti zbog zajedničke budućnosti u zajedničkom domu koji svi želimo, a to je ujedinjena i demokratska Europa. (...)

Ilija HRISTODULOV, predsjednik Zajednice Makedonaca u RH i predsjednik MKD-a "Ilinden" Rijeka

Blagoja JOVANOVSKI, Makedonsko kulturno društvo "Braća Miladinovci" Osijek

Đakovački pogled u Makedoniju

LJETNO PUTOVANJE U MAKEDONIJU NA OBALU OHRIDSKOG JEZERA

VEZE ĐAKOVA I STRUGE

Đakovo i makedonski grad Strugu, gradić od dvadesetak tisuća stanovnika na obali Ohridskog jezera, povezuju vrlo važne kulturne veze. Prije 139 godina, zaslugom J. J. Strossmayera tiskana je temeljna knjiga makedonske kulture i pismenosti - "Zbornik braće Miladinovih". Veze Đakova i Struge posebno su potencirane posljednje tri godine od kada se u Đakovu redovito održavaju "Dani braće Miladinovih". Đakovo je postalo mjesto gdje se svake godine susreću pripadnici makedonske manjine u Hrvatskoj, a tom prigodom naš grad su posjetili mnogi visoki predstavnici makedonskog političkog, kulturnog i vjerskog života. Među njima je bio i bivši predsjednik makedonskog parlamenta (Sobranja) Tito Petkovski, koji je ove godine umalo postao i predsjednikom Makedonije. Svake godine su iz Makedoniji stizali pozivi đakovačkom gradonačelniku dr. Darku Vrtariću da posjeti Strugu u vrijeme održavanja poznatih Struških večeri poezije. Ovogodišnji poziv je prihvaćen tako da su đakovački gradonačelnik dr. Darko Vrtarić i pisac ovih redova od 25. do 27. kolovoza 2000. bili gosti lijepog grada Struga. Uz onaj protokolarni dio - susret s struškim gradonačelnikom Radom Kutanovskim i nazočnost na svjetski priznatim i poznatim "Struškim večerima poezije" (struški Zlatni vijenac je neke vrste pjesnički Oskar), bila je to prigoda za upoznavanjem mlade makedonske

Zlatni vijenac

države, lijepe zemlje koja je po mnogo čemu slična Hrvatskoj, ali u isto vrijeme i neobično zanimljiva, kulturno različita i pomalo egzotična. Osim toga, nakon raspada Jugoslavije tijekom informacija između naših zemalja poprilično je slab i jedni o drugima sve manje znamo. Ukoliko se dogovori o posebnim vezama Struge i Đakova ostvare, vjerojatno će biti još prigoda za boljim povezivanjem dva grada, dvije kulture i dvije zemlje.

POGLED U MAKEDONIJU

Jedan od najpoznatijih hrvatskih putopisa je onaj Matije Mažuranića "Pogled u Bosnu". Knjiga opisuje njegovo putovanje sredinom 19. stoljeća u Bosnu pod turskom vlašću, a u proslavu zapisuje motive koji su ga potakli na to putovanje: neznanje o prostorima koji su po mnogo čemu bliski. Hrvatska i Makedonija imaju puno poveznica, konačno i iskustvo zajedničkog života u bivšoj državi, ali jedni o drugima znamo sve manje. I mi smo, kao nekadašnji Hrvati u doba Matije Mažuranića, danas više okrenuti zapadnim kulturama, odnosno "velikim" narodima. Prema susjednoj državi, u kojoj još stoluje (a po svemu sudeći tako će ostati i nakon izbora 24. rujna 2000.) "balkanski krvnik" Milošević, razumljiva je odbojnost, ali Makedonija je zemlja s kojom Hrvatska nikada nije imala nikakvih sukoba i nesporazuma, naprotiv. Spomenut ćemo opet našeg vrlog Strossmayera koji je Konstantinu Miladinovu pomogao da objavi prvu makedonsku knjigu "Zbornik braće Miladinov" i uz to ga uputio da umjesto grčkim alfabetom piše ćirilicom. Struški dijalekt, kojim su govorili i pisali Miladinovi i ćirilica, postali su temelj makedonske pismenosti: bez Strossmayera možda svega toga ne bi bilo ili bi stvari krenule drugim tijekom...

Struški gradonačelnik i đakovački gradonačelnik sa suradnicima

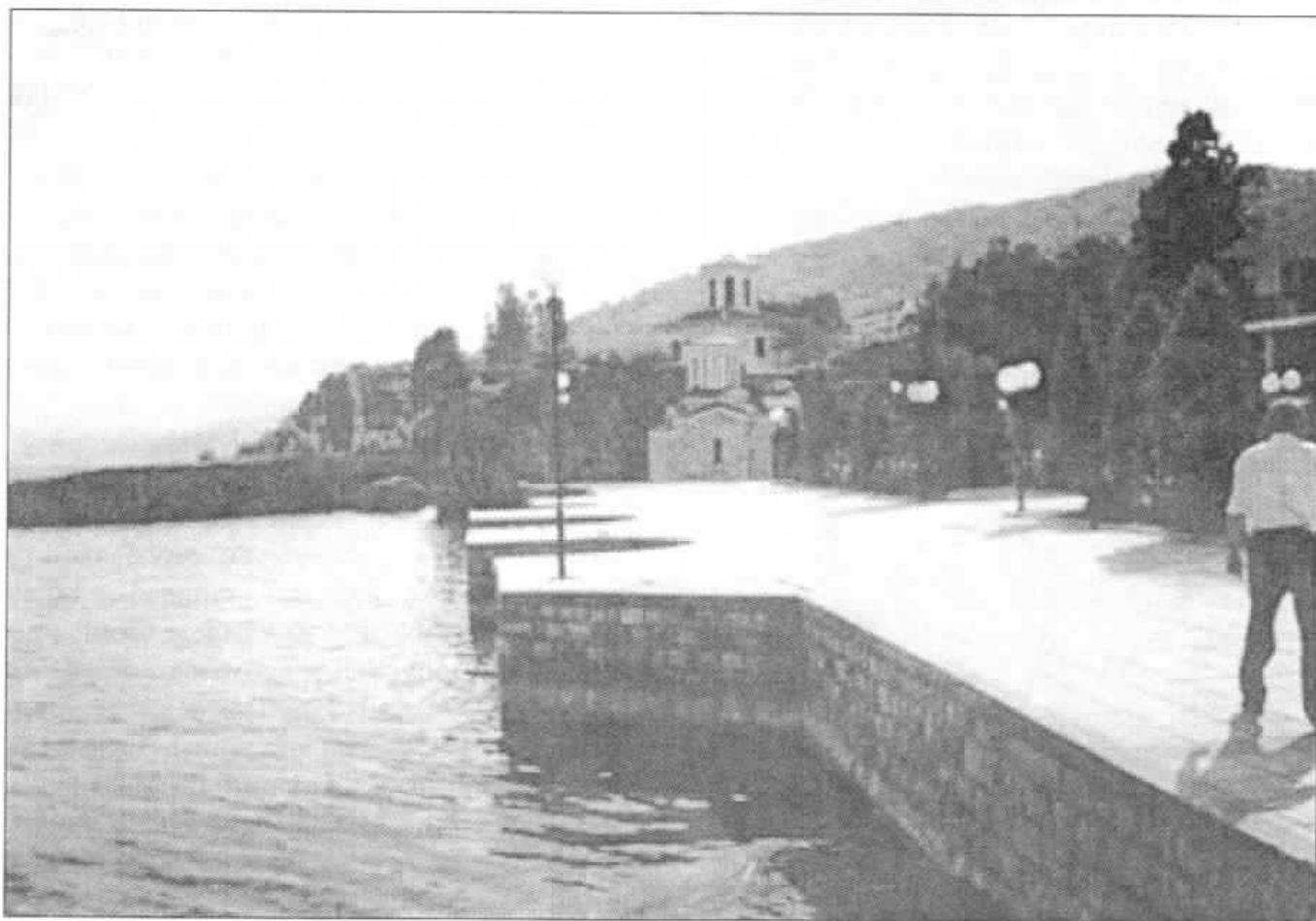
No, pustimo povijest i krenimo na putovanje - pogled u Makedoniju.

Makedonci dolaze Đakovu u pohode, hodočašće, kako je kazao akademik Gane Todorovski, auto-cestom preko Srbije, ali se mi ipak nismo usudili na taj način savladati nekih 700-800 kilometara između Đakova i Struge. Srbija svakako još nije zemlja u kojoj se blagonaklono gleda na vozila s hrvatskim tablicama, a u zemlji gdje ubijaju ministre policije i vojske i otimaju ljude kao što je Miloševićev odmetnuti kum Stambolić, teško da netko može jamčiti sigurnost putnicima iz Hrvatske. Zbog toga smo se odlučili na let zrakoplovom. Nekoliko dana prije našeg putovanja srušio se airbus 320 *Gulf air*, kakve koristi i naša *Croatia Airlines*, pa ulazak u zrakoplov nije bio bez zebnje. Pogotovo kada smo, na sam dan putovanja, na zadnjoj strani Jutarnjeg lista ugledali sliku razmrskanog zrakoplova. Natrag se ipak nije moglo pa smo čvrsto zasjeli u udobna sjedala suvremenog i novog hrvatskog zrakoplova. Letjeli smo najprije do Splita, a tamo nakon pola sata nastavili let za Skopje. Putovanje je završilo brzo; do Splita nešto više od pola sata, a do Skopja daljnjih četrdeset pet minuta.

Na izlaznim vratima premale i pretrpane skopske zračne luke, odmah vas salijeću taksisti koji nude prijevoz. Do 25 kilometara udaljenog Skopja platili smo vožnju 30 DEM, nakon cjenjkanja, naravno. Taksimetar u vozilu nismo vidjeli. Taksist je simpatičan i otvoren, kao uostalom i ostali Makedonci koje smo upoznali, mladić od 21 godinu, pokazuje nam grad, ali je očito da ne zna puno o povijesti i o spomenicima pored kojih prolazimo: čak nam se učinilo da o povijesti njegova naroda znamo više od njega. Tako je sličan svojim hrvatskim vršnjacima. Predstavlja jedan novi naraštaj u Makedoniji, koji za razliku od većine ostalih, starijih sugovornika, nema iskustva iz bivše države. Završio je srednju školu i odslužio deset mjeseci

makedonske vojske. Kako posla nije bilo, za deset tisuća DEM kupio je devet godina staru mazdu i taksira. Zadovoljan je zaradom koja je viša u odnosu na prosječnu plaću u Makedoniji koja je između 300 i 400 DEM. Tečaj makedonske valute - denara - je stabilan i iznosi 3100 denara za njemačku marku. Denar, kao uostalom i kod nas, uglavnom služi kao nekakv bon jer se sve računa u njemačkim markama, a u svim kafićima i trgovinama možete plaćati u stranoj valuti. U Skopju smo s našim taksistom otišli na piće u suvremeno uređen kafić-piceriju Rim-Paris u kojem su cijene otprilike kao i kod nas. Odlično Skopsko pivo, coca colu i gusti sok platili smo 250 denara što je otprilike 30 kuna. U običnim kavanama cijene su nešto niže, ali je ipak najjeftinije vrhunsko makedonsko vino. U odličnim restoranima kao što je Makedonska kuća u Strugi butelja vina košta od 150 do 300 denara, znači između 18 i 36 kuna.

Skopje je sastavljeno od starog i novog dijela, tipično balkanski grad, pomalo kaotičan, pun trgovina, ali s robom uglavnom srednje i niže kvalitete. Na ulici se prodaju cigarete, možete očistiti cipele kod malih romskih čistača, kupiti kazetu ili CD s glazbom iz cijele bivše države, kupiti koštice, leblebije, sjemenke suncokreta, lješnjake ili bademe za grickanje. Po glazbi koja dopire sa štandova i lokala jasno je da i tu prevladavaju izvođači iz Huljićeve ergele: Magazin, Danijela, Minea, Grašo, Doris... Naš hrvatski glazbeni neukus, kao kazna, pratio nas je u Makedoniji cijelo vrijeme. Napomenimo i kako su mobilne telefonske veze s Hrvatskom više nego dobre. I s VIP-om i Cronetom razgovarate bez ikakvih problema. U Makedoniji je samo jedna, državna telekomunikacijska tvrtka, a navodno da će dio kupiti Grci. Po automobilima na cestama vidljiv je niži standard od našega; vozni park je u prosjeku stariji, a automobili su niže klase nego u Hrvatskoj.

Crkva svetoga Petra u Strugi

POPULARNI STIPE MESIĆ

Po ulicamka je bilo prepuno plakata - u Makedoniji su 10. rujna 2000. lokalni izbori vrlo neizvjesna ishoda. Na državnoj razini na vlasti je VMRO Ljupča Georgijevskog, koji je nakon osam godina smjenio Gligorovljeve reformirane komuniste iz SNS-a. Međutim, narod sada nije zadovoljan politikom vladajuće koalicije VMRO-a i albanskih stranaka, a baš u danima kada smo bili u Makedoniji glavna vijest bila je rascjep u vladajućoj stranci VMRO-u. Osam zastupnika u Sobraju se odvojilo od Georgijevskog i stvorilo nekakav "čisti" VMRO. Odbjegli političari najavljuju da imaju još zastupnika spremnih na sličan korak pa nas je cijela situacija podsjetila na otcjepljenje Manolića i Mesića od HDZ-a 1994. Vjerojatno će se i u Makedoniji dogoditi slično, odnosno, oni koji još nisu prešli u novu stranku, na kraju će se "predomisлити" i ostati vjerni "Ljupčetu". Odbjegli zastupnici zamjeraju Georgijevskom nepotizam, zaboravljanje i zanemarivanje ljudi u bazi koji su osam godina teško radili za izbornu pobjedu, izdaju nacionalnih interesa koja se očituje kroz prodaju nekih važnih državnih poduzeća Grcima i davanje prevelikih privilegija Albancima čime ih nagrađuje za izbornu pobjedu na predsjedničkim izborima kada je uz prevagu njihovih glasova (govorilo se i o namještaljkama) Boris Trajkovski pobijedio Tita Petkovskog. Kada već govorimo o predsjednicima, veliku popularnost u Makedoniji uživa Stipe Mesić i u tamošnjim novinama našli smo nekoliko članaka o njemu. Pokojnog predsjednika Tuđmana spominju kada govore o Georgijevskom koji je, po nekima koji ga ne simpatiziraju, "Tuđmanov učenik".

Po nas je u Skopje došlo službeno vozilo Struge i nakon brze vožnje stigli smo za dva sata do 175 km udaljene Struge. Zanimljivo jer bilo da službena vozila u Makedoniji ne plaćaju cestarinu. Vozač samo važno kaže kod naplatnih kućica: Sobrajanje i rampa se hitro otvara. Kada smo pitali za objašnjenje lakonski nam je odgovoreno kako nema smisla da država sama sebi naplaćuje cestarinu?! U Makedoniji se gradi dosta cesta, na nekoliko pravaca, tako je i prema

Strugi veliko gradilište. Novu auto-cestu financiraju makedonska država i Europska unija. Dio je pravca koji povezuje Albaniju preko Makedonije s Bugarskom, odnosno, Jadranako i Crno more. Makedonci su ponosni na nove ceste koje se grade. Tamo se vozi brže i riskantnije nego kod nas, a svi vozači u automobilima imaju nekada kod nas omiljene uređaje za otkrivanje radara. Putem se lako uočava koji narod je većinski naseljen u selima i gradovima kroz koje prolazimo; tamo gdje su džamije i gdje niče puno novih kuća su Albanci u većini, a gdje su pravoslavne crkve, Makedonci.

U popodnevnim satima stigli smo u Strugu: iz daljine izgledala je kao grad na obali mora. O tom gradiću, veličine Đakova, imao sam samo literarna saznanja: mitsko mjesto o kojem sanja u hladnim i samotnim ruskim zimama Konstantin Miladinov u antologijskoj pjesmi "Tuga za jugom", žudeći orlovska krila da poleti prema jugu. Ili mjesto iz Racinove *pjesme na narodnu*, poznate iz naših (već davnih) srednjoškolskih čitanki *jugoslavenskih književnosti - Na Struga dućan da imam*; sanja (Makedonci su očito sanjarski narod) da ima dućan u Strugi, u njihovoj glavnoj kamenom popločanoj ulici (u kojoj su i danas bezbrojni dućani i kafići, ali bez čepenaka na kojima bi u snovima sjedio Racin), da ponosno sjedi i gleda mlade *mome...*

A središtem Struge protiče Drim, bistra rijeka, reguliranog korita u kojoj se kupaju turisti i lokalni mladići i djevojke, obijesno skaču u vodu s uređenih "bentova" i poznatih struških mostova koji povezuju dva dijela grada i oko kojih se okupi i do 20 000 ljudi za dodjele Zlatnog vijenca nagrađenim pjesnicima "Struških večeri poezije".

MAKEDONSKA RIVIJERA

Domaćini su nas smjestili u najbolji struški hotel "Drim", u ugodne sobe s televizorom, mini-barom i balkonom, smještenom na velikoj plaži pored mjesta gdje iz Ohridskog jezera ističe Drim. Ohridsko jezero, smješteno među brdima na nadmorskoj visini od 695 metara iznimno je lijepo, s bistrom i čistom vodom. Najveća dubina

jezera je oko 350 metra, a veći dio obale, prave rivijere s bezbroj sela i gradića punih plaža i hotela, pripada Makedoniji, a manji dio Albaniji. Tamo gdje po noći nema svjetala hotela i gradova, tamo je Albanija, puno nerazvijenija od Makedonije. Po riječima naših domaćina, nijedna se otpadna voda ne ulijeva u Ohridsko jezero i njegova je čistoća izuzetna. Razina vode vrlo malo oscilira jer je uokolo po brdima puno bogatih izvora, a osim toga nekoliko kilometara je dalje Prespansko jezero. Budući da je ono na preko 800 metara nadmorske visine, njegova voda se odlijeva neprestano u Ohridsko jezero. Domaćini su nam kazali da je i njima 2000. bila uspješna turistička godina, nakon nekoliko sušnih sezona. Hoteli su i kod njih većinom u državnom vlasništvu. Da je jednostavnije i sigurnije doći do Makedonije, sigurno bi Ohridsko jezero i Struga bili iznimno zanimljivi našim turistima. Klima je vrlo ugodna zbog nadmorske visine na kojoj se nalazi, voda je čista a plaže s prirodnim pijeskom. No najvažnije je da su cijene vrlo povoljne. U privatnom smještaju je krevet između 5 i 8 DEM, a u hotelima je puni pansion najviše do četrdesetak maraka, ali je riječ o najboljim i najsuvremenijim hotelima, a prosječna cijena sobe u hotelu je oko 100 kuna dnevno. Obala Ohridskog jezera je makedonska rivijera na kojoj najradije ljetuju, iako ih dosta ide u Bugarsku, na Crno more, u Albaniju i Crnu Goru. Hrvatska je obala predaleko i preskupa za većinu Makedonaca.

Hrana je u Makedoniji izvrsna i povoljnija cijenama nego u Hrvatskoj. Posebno je oduševilo voće i povrće iznimnog ukusa, ali bez premca su pastrve iz Ohridskog jezera s mesom specifične ružičaste boje, zaliveno pitkim (i vrlo jeftinim) tikveškim crnim vinima. Trgovine rade cjelodnevno, u nedjelju smo u 2 ujutro u jednoj trgovini koju drži Turčin Faruk jeli ukusne lubenice. Većina njihovih malih, opskrbljenih trgovina (vidjeli smo i naših proizvoda Kraša, Francka, Kandita, Badela...) funkcionira i kao kafić i slastičarna. Možete kupiti prehrambene proizvode, popiti kavu, pojesti kolač ili lubenicu i to do sitnih sati. Vrlo zgodno. Sigurnost je u Makedoniji na visokoj razini, a kao i kod nas dosta je policije na prometnicama i ulicama.

Naš vodič u dva makedonska dana bio je gospodin Mirče Klečkaroski, pjesnik i predsjednik udruženja pisaca iz Struge, ali i uspješan biznismen i veletrgovac. Naš "Vergilije" (Danteov vodič u Božanstvenoj komediji) Mirče, koji nam je bio na usluzi cijelo vrijeme boravka u Makedoniji, vrlo je osebujna osoba iznimno zanimljive životne biografije. Uskoro mu iz tiska izlazi autobiografski roman iz kojeg nam je ispričao nekoliko odlomaka, prepikantnih da bi ih ovdje prepričavali. Zanimljivo je da je on predstavljao prvu pjesničku zbirku mladahnog Ljupča Georgijevskog još 1985. godine u Strugi. Tada dvadesetogodišnji Ljupče, danas predsjednik makedonske Vlade, pisao je, po njegovim riječima, erotsku poeziju, prepunu eksplicitnih izraza.

Ništa manje zanimljiva osoba nije ni gradonačelnik općine Struga (grad Struga s okolnim naseljima broji oko 30.000 stanovnika) Rade Kutanovski. Korpulentan, visok gotovo dva metra, bivši je judački reprezentativac, jedriličar, iskusan lovac i ribolovac, a po onom što smo vidjeli prilično je omiljen u Strugi. Prvi krug lokalnih izbora u Makedoniji je 10. rujna, a po ocjenama većine sugovornika Kutanovski će najvjerojatnije nastaviti obnašati gradonačelničku dužnost (u međuvremenu smo saznali da će biti u Strugi i drugog izbornog kruga, ali da Kutanovski uvjerljivo vodi ispred predstavnika VMRO-a). U Makedoniji se gradonačelnik bira izravno, glasa se za osobu, a ne za stranku, tako da smo čuli od nekih članova protivničkih stranaka da će glasovati za SNS-ovca Kutanovskog jer je "Rade pravi čovjek". Kutanovski je inače već šest godina gradonačelnik. Oba naša sugovornika imala su bogatu prošlost u raznim aktivima i forumima bivšeg Saveza komunista i za razliku od većine bivših hrvatskih komunista oni o svojoj prošlosti govore rado. I inače je odnos prema raspadnutoj Jugoslaviji u Makedoniji drugačiji nego kod nas. U toj državi Makedonci su nakon stoljeća ostvarili svoju državnost i mnogi je se rado sjećaju. Struga je multinacionalno mjesto u kojem osim Makedonaca ima dosta Albanaca, Turaka, Roma, a međus nacionalni odnosi su korektni...

SA STRUŠKIM GRADONAČELNIKOM

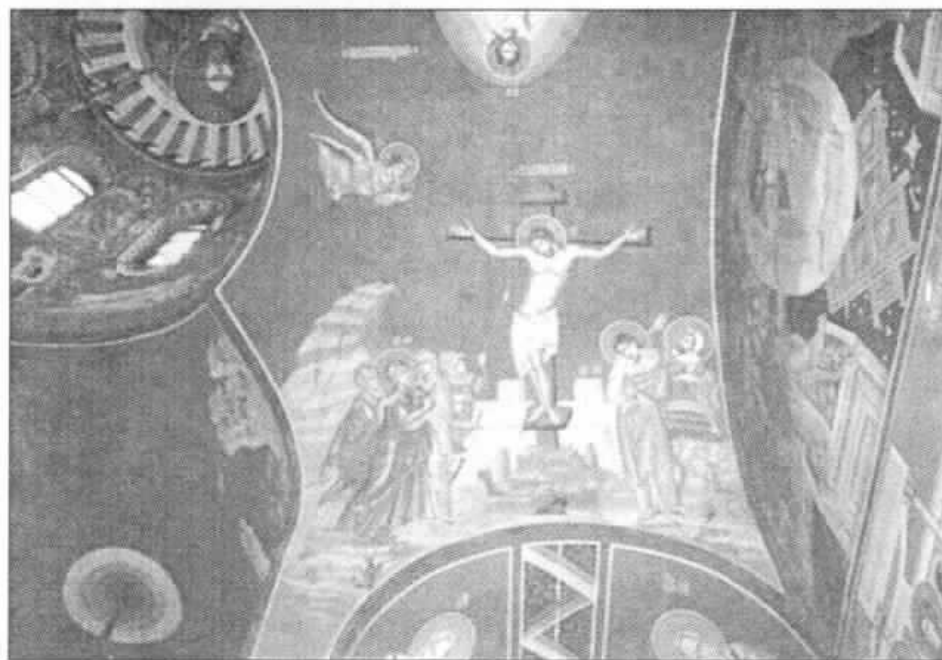
Unatoč predizbornoj gužvi i velikim protokolarnim obavezama uz "Struške večeri poezije", odvojio je puno vremena za goste iz Đakova. Oba gradonačelnika izrazila su zadovoljstvo dosadašnjim kontaktima i najavila čvršće povezivanje dva grada, uz nadu da će se dostignuta razina odnosa produbljivati, čak i ako njih dvojica ne budu obnašali dužnost gradonačelnika. Tajnik "Struških večeri poezije" mr. Razme Kumbarovski predložio je da se iduće godine, povodom 140. godišnjice tiskanja "Zbornika braće Miladinovih", održi znastveni skup u Đakovu i Strugi o Strossmayeru i Miladinovima, kao i o hrvatsko-makedonskim kulturnim vezama. Predsjednik Udrženja pisaca iz Struge, Mirče Klečkarovski predložio je izdavanje zajedničke knjige đakovačkih i struških pjesnika, dvojezično izdanje na hrvatskom i makedonskom jeziku. U svim tim planovima vjerojatno će svoje mjesto imati i Zajednica Makedonaca iz Hrvatske. Razgovaralo se i o mogućnosti da se odljevak spomenika braći Miladinov postavi i u Đakovu.

Bit će lijepo ako se nešto od predloženog ostvari iduće godine, a visoka razina uspostavljenih odnosa trebala bi se održati čak

ako i u Đakovu i u Strugi dođe do promjene na čelu grada. Đakovo i Struga trebaju postati gradovi prijatelji - za to zasigurno ima puno razloga, ponajprije kulturnih, a onda i gospodarskih. Neslužbeno je dogovoreno da bi trebalo uspostaviti gospodarske i trgovačke veze jer i Struga i Đakovo imaju jedni drugima što ponuditi.

Naši domaćini pokazali su nam neke od znamenitosti Struge i Ohridskog jezera (jer ih ima toliko da je potrebno puno više od vremena koje smo mi proveli u Makedoniji): Spomen-muzej braće Miladinov, neke od bezbroj crkava i manastira, prekrasan izvor Drima i Sveti Naum, selo Radožde u kojem se nalazi prekrasna crkva arhandela Mihajla, u pećini iznad sela, oslikana iznimno zanimljivim freskama. Crkva-pećina je iz 12. stoljeća, a do nje se dolazi strmim puteljkom kojeg je općina Struga betonirala prije godinu dana. Obišli smo i crkve sv. Petra i sv. Bogorodice u Strugi te crkvu u kojoj je sahranjen sv. Naum, učenik Ćirila i Metoda, tvorca slavenske pismenosti. Program našeg boravka bio je toliko sadržajan da smo se jedva imali vremena okupati i ugodnoj vodi Ohridskog jezera i malo sami razgledati grad. Na ulicama Struge je vrlo živo, sve je prepuno trgovina, kafića, restorana, šetača

i uličnih trgovaca. Kroz središte grada protječe rijeka Drim po kojoj se cijelog dana ljudi kupaju - zamislite da u Đakovu kroz Ulicu bana Jelačića teče rijeka, takav je njen položaj u odnosu na glavnu strušku ulicu. Ljudi su vrlo ljubazni i susretljivi, a od suvenira koji se prodaju najtipičniji su ohridski biseri i kopije fresaka iz ohridskih crkava. Ohridski biseri se prave od školjki iz jezera, kosti i krljušti riba. Ohridske bisere izrađuju majstori vještinom koja se prenosi s koljena na koljeno, a prema veličini i okruglosti bisera

Detalj freske iz crkve svete Bogorodice iz Struge

određuje se cijena. Kreće se od 300 denara naviše, a moguće je cjenjkanjem uvijek malo spustiti cijenu. Jedan stari prodavač nam je rekao da Ohridske bisere prodaje i u Zagrebu i Ljubljani.

Nazočili smo i na nekim od priredaba "Struških večeri poezije", kao i onim ne manje zanimljivim kasnim druženjima pjesnika, s čitanjem poezije na raznim jezicima, raspravama. Struga je grad koji živi za svoje pjesničke večeri, a pjesnicima se pokazuje iznimna pažnja.

Za Strugu ta priredba ima značenja kao za Đakovo "Đakovački vezovi", a na našu priredbu je podsjetilo i ozračje koje vlada tih dana kao i prigovori nekih Stružana kako je nekada bilo bolje, kako se iznevjeruje tradicija, kako su potrebne promjene, kako je novo čelništvo ove priredbe (VMRO-ovo) nesposobnije od prethodnika i slično.

Vrijeme povratka je prebrzo došlo. U nedjelju ujutro već smo se, nakon srdačnih pozdrava i ispraćaja zaputili službenim vozilom grada Struge prema skopskoj zračnoj luci. Tamo je gužva bila veća nego kod dolaska. Mukotrpno smo prošli sve etape do ulaska u zrakoplov, na naše razočarenje, ne Croatia airlinesov moderni

airbus, već stari Avioimpexov (privatna makedonska kompanija koja suraduje s Croatia airlinesom) DC-9.

Zračna luka nam se u Zagrebu učinila nekako ogromna i pusta u odnosu na skopsku, a sve je bilo premirno, puno mimije nego ona dva dana u Makedoniji u kojoj se stalno osjeća velika živost. Brzo smo stigli u Đakovo i vratili se u svoje živote. Ali Makedoniju nismo zaboravili. Ona nas je osvojila: ugodni ljudi, lijepa priroda, ukusna zdrava hrana. Teško mi je pomisliti da više nikada ne dođem u tu zemlju, a još teže bi mi bilo kada bi se ona previše promijenila. Neka bude bogatija, ali neka zadrži svoj šarm na razmeđu istoka i zapada, sjecišta kultura; neka ljudi ostanu srdačni kao i dosada. Ne trebamo biti svi macdonaldizirani i cocacolizirani: kao što su naši gosti iz Makedonije bili oduševljeni Đakovom jer smo im ponudili nešto svoje, tako smo i mi oduševljeni Strugom. Trebao bi to biti, ne početak velikog prijateljstva, kako je rekao Bogart u Casablanci, već nastavak onog prijateljstva što je započeo Strossmayer a mi ga trebamo obnoviti i produbiti.

Tekst i fotografije Mirko Ćurić

Zračna luka Skopje

NEZAOBILAZNI MAKEDONISTIČKI DATUMI

35. obljetnica Katedre za makedonski jezik i književnost zagrebačkoga Filozofskog fakulteta i 45. obljetnica sveučilišne nastave iz makedonistike

Katedra za makedonski jezik i književnost Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu posljednja je karika u onom sveučilišnom lancu koji se počeo oblikovati s otvaranjem Stolice za filologiju slavensku. Naime, iz toga slavističkog nukleusa na Filozofičko-historičkom odjelu zagrebačkoga

Dr. Borislav Pavlovski

Mudroslovnog fakulteta (1874) zagrebačkoga sveučilišta Franje Josipa I. (na kojem su još postojali Bogoslovni i Pravoslavni fakultet) razvio se i počeo djelovati 1886. godine Seminar za slavensku filologiju koji će poslije Drugoga svjetskoga rata postati Odsjek za jugoslavenske jezike i književnosti i Odsjek za slavenske jezike i književnosti. U okviru programa Odsjeka za jugoslavenske jezike i književnosti (Odsjeka za kroatistiku i južnoslavenske filologije) održavala se od akad. god. 1955/56. do 1993/94. nastava iz makedonskoga jezika i književnosti, da bi se od 1993/1994. održavala kao sastavnica Studija slavistike na Odsjeku za slavenske jezike i književnosti koji ima studije rusistike, polonistike, bohemistike, slovakistike, ukrajinstike te specifično organizirane studije južnoslavenskih jezika i književnosti (bugarskoga jezika i književnosti, makedonskoga jezika i književnosti, slovenskoga jezika i književnosti, srpske i crnogorske književnosti).

U Slavenskom seminaru Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu osnovana je 1954. godine Katedra za srpsku, slovensku, makedonsku i

narodnu književnost. Njezin je predstojnik bio Mate Hraste. Slavenski seminar (preimenovan kasnije u Zavod za slavensku filologiju i Slavenski institut) podijeljen je na dva odsjeka (Odsjek za jugoslavenske jezike i književnosti i Odsjek za slavenske jezike i književnosti). Nastava iz makedonskoga jezika, iako u programima za akad. god. 1949/1950., nije se održavala zbog kadrovskih problema. Prvi lektor (honorarni, pa zatim stalni) za makedonski jezik bio je od akad. god. 1955/1956. Petar Kepeski koji je i prvi predavač makedonske književnosti. Samostalna Katedra za makedonski jezik i književnost osnovana je u akad. god. 1965/66. i djelovala je u Slavenskom institutu odnosno Odsjeku za jugoslavenske jezike i književnosti, kako se zvao od 1962/63. do 1990/91., a u posljednjem razdoblju nakratko i Odsjek za kroatistiku i južnoslavenske filologije, da bi u akad. god. 1993/94. postao Odsjek za kroatistiku. Katedra za makedonski jezik i književnost postala je u akad. god. 1993/94. (točnije u ljetnom semestru) sastavnim dijelom Odsjeka za slavenske jezike i književnosti.

Dosadašnji predstojnici Katedre bili su Ivo Frangeš od 1965. do 1974. i Petar Kepeski, viši predavač, od 1. lipnja 1975. do 4. prosinca 1980. te asistent Borislav Pavlovski koji je bio vršitelj dužnosti od 16. siječnja 1981. do 28. listopada 1987., kad je kao znanstveni asistent izabran za predstojnika, što je i danas u zvanju docenta.

U nastavi makedonskoga jezika dosad su sudjelovali Petar Kepeski od 1955/56. do 1980., Borislav Pavlovski od 1979. do 1981. i u zimskom semestru akad. god. 1981/82. te 1984/85. i zimskom semestru akad. god. 1985/86., Dijana Mihajlova od 16. veljače 1982. do 31. listopada 1984. i Nataša Avramovska u ljetnom semestru akad. god. 1992/93.

Borjana Prošev-Oliver radi na Katedri kao stalni lektor za makedonski jezik od 1. siječnja 1986.

Nastava iz makedonskog jezika oduvijek se sastojala od predavanja o povijesti makedonskoga jezika i pravopisno-gramatičkim načelima te jezičnih vježbi.

Nastavu iz makedonske književnosti izvodili su Petar Kepeski od 1955/56. povremeno, odnosno redovito od 1967. do 1980., i Borislav Pavlovski od 1. ožujka 1978. Dragi Stefanija, red. prof. Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Ljubljani, predavao je makedonsku književnost u ljetnom semestru 1981. i akad. god. 1981/82.

Makedonski jezik i književnost bili su do 1993/94. obvezni predmeti studentima Odsjeka za jugoslavenske jezike i književnosti odnosno Odsjeka za kroatistiku i južnoslavenske filologije u drugoj (jezik), trećoj (VI. semestar: stara književnost) i četvrtoj godini (VII/VIII. semestar: nova književnost), nakon čega su postali, prijelaskom Katedre u Odsjek za slavenske jezike i književnosti, izborni predmet studentima Odsjeka za kroatistiku u istim studijskim godinama te izborni predmeti studentima u Studiju slavistike koji je počeo radom 1995/96. Studenti su mogli izabrati i upisati kao izborne ili fakultativne predmete jednogodišnji / dvogodišnji lektorat makedonskoga jezika i slušati dvosatne ili četverosatne kolegije iz makedonske književnosti. Makedonski jezik i književnost imaju od 1995/96. status izbornih i fakultativnih kolegija za sve studente Filozofskog fakulteta, a od 1998/99. redovitih kolegija u Studiju slavistike.

Katedra sada ima dva člana. Doc. dr. sc. Borislav Pavlovski izvodi nastavu iz tematskih kolegija iz makedonske književnosti, a predaje i kolegije Uvod u slavenske književnosti i Hrvatsku književnost prema slavenskim književnostima u Studiju slavistike. Lektorske vježbe iz makedonskoga jezika vodi Borjana Prošev-Oliver u svima studijskim godinama.

Makedonska književnost tumačena je s književnopovijesnog aspekata kao kronologijska cjelina od IX. do XX. stoljeća u razdoblju djelovanja P. Kepeskog na Katedri. Borislav Pavlovski proveo je u seminarima, a kasnije i u predavanjima koncept tematskih cjelina, što je ostalo njegovom trajnom radnom praksom. Od 1978. do danas ostvaren je cio niz tematskih jednosemestralnih ili dvosemestralnih seminara i predavanja (npr. Makedonsko srednjovjekovlje, Suvremena

makedonska drama, Makedonski roman, Poezija od Miladinova do Racina, Racin i njegovo vrijeme, Od romantizma do poetičkog pluralizma, Makedonska moderna poezija, Analize dramskih tekstova, Dramske i filmske analize, Pjesnički manifesti, Drama od Džinota do Iljoskog, Čašule u makedonskoj drami i kazalištu, Makedonska književnost na filmu, Makedonska fantastična književnost, Simbolika u makedonskoj fantastičnoj priči, Makedonska (post)modernistička drama i dr.).

Petar Kepeski organizirao je i vodio do smrti (1980.) studij makedonskoga jezika i književnosti na Pedagoškom fakultetu u Osijeku (akad. god. 1979/80.) i bio dugogodišnji lektor za makedonski jezik i predavač na ljetnim seminarima Zagrebačke slavističke škole i Seminaru za strane slaviste.

Borislav Pavlovski vodio je taj novoosnovani studij na Pedagoškom fakultetu Sveučilišta u Osijeku (1980/81. i 1981/82.), a isti je pokrenuo i vodio na Pedagoškom fakultetu Sveučilišta u Rijeci (1980/81. i 1981/82.). Predavao je makedonski jezik i književnost (akad. god. 1993/94) na Pedagoškom fakultetu Sveučilišta u Mariboru (Republika Slovenija) i makedonsku književnost (akad. god. 1985/86.) na Sveučilištu u Goteborgu (Kraljevina Švedska). Bio je dugogodišnji suradnik-istraživač u projektu Kontrastivno proučavanje hrvatskoga i makedonskoga jezika u Zavodu za lingvistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Od 1980. do 1987. Bio je tajnik Zagrebačke slavističke škole, a predsjednik Hrvatsko-makedonskoga društva (1996.-1998.) i Hrvatskoga filološkog društva (od 1997.).

Borjana Prošev-Oliver, uz nastavni rad, bavi se književnom kritikom i prevoditeljstvom.

Katedra za makedonski jezik i književnost u Odsjeku za slavenske jezike i književnosti Filozofskoga fakulteta imat će u svojoj 35/45. obljetnici djelovanja prvi put nastavu i za treću studijsku godinu. To znači da ćemo za dvije godine promovirati prvoga profesora makedonskoga jezika i književnosti koji će diplomirati na zagrebačkom Sveučilištu. Bit će to doista povijesni datum koji će oplemeniti sve napore i uloženi trud ove male skupine makedonističkih stručnjaka koji su radili i još uvijek rade na Katedri za makedonski jezik i književnost u proteklih 35/45. godina njezina djelovanja i postojanja.

B. P.

ОХРИД - МЕЃУНАРОДЕН СЕМИНАР ЗА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК,
ЛИТЕРАТУРА И КУЛТУРА

Македонскиот и бугарскиот јазик се одделени јазични дијасистеми

Разликите и сличностите во процесот на стандардизацијата меѓу бугарскиот, српскиот и македонскиот јазик, беше темата на главното предавање што вчера на Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култураго имаше проф. д-р Њудмил Спасов. Зборувајќи за некои аспекти на овој проблем д-р Спасов истакна два факта и две тези. Во тој контекст, македонскиот и бугарскиот јазик претставуваат два одделни јазични дијасистеми, кои се развиваат низ историјата и покажуваат свои специфичности во сегашноста. Основата на македонскиот современ стандарден јазик ја даваат централните говори на западно-македонското наречје, додека основата на бугарскиот современ стандарден јазик ја даваат источнобугарските говори, пред се балканските говори на балканскиот дијалект на источно-бугарското наречје.

Разгледувајќи ја македонско - бугарската јазична ситуација д-р Њудмил Спасов ги истакнува тезите дека во процесот на нормирањето на бугарскиот писмен јазик не дошло до смена на дијалектната основа, што значи дека “западнобугарската” дијалектна основа (под која некои го разбираат и македонскиот јазичен ареал) не била заменета со источнобугарската, па според тоа современиот бугарски јазичен стандард се развивал по свои патишта кон источно-бугарската (централнобалканската) основа.

Културните дејци од бугарската и македонската средина д-р Спасов ги подели - за бугарската средина, на националисти и хегемонисти, а за македонската средина, на националисти и

космополити. Ваквата поделба д-р Спасов ја мотивира од карактерот на нивните постапки во рамките на културната акција што ја воделе, како и од позицијата што ја имале, а која објективно произлегувала од нивната припадност кон соодветниот народ.

Објаснувајќи ја јазичната ситуација кај Србите, и нејзиното влијание врз другите јужнословенски народи, Македонците и Бугарите, предавачот застапа на стојалиштето дека Вуковата реформа на српскиот јазик и правопис (формирање на литературен јазик врз народна основа и афирмација на фонетскиот правопис) им дала суштинска поддршка на националистите и во Бугарија и во Македонија.

Според програмата на семинарот, работниот ден се исполни и со дебатни разговори за јазикот на современата македонска проза, под раководство на д-р Димитар Пандев, а за современата македонска драма, под раководство на д-р Нада Петковска. Во приквечерината беше закажана промоција на романот “Време на козите” од Луан Старова, за кој се очекуваше да зборува академикот Георги Старделов. Вечерта пред промоцијата се очекуваше и отворањето на македонско - германска научна конференција, во орга-низација на Фило-лошкиот факултет “Блаже Конески” од Скопје, со учество на шеесетина слависти од двете земји и од Австрија и од Швајцарија. Конференцијата е посветена претежно на македонистичка проблематика.

Д. П.

Izborna skupština
Izborna skupština Makedonaca u Splitu

Prevladane podjele

Za predsjednicu ujedinjenoga MKD "Makedonija" Split izabrana je Vesna Ilijeva, a Skupštinom ujedinjenja predsjedala je Ksenija Lazareva Juranović

Unatoč pokušaju bojkota, održana je Izborna skupština na kojoj su ujedinjena sva društva Makedonaca iz Splita. Skupština je održana 18. srpnja 2000. godine uz vidnu odlučnost većine nazočnih da se ujedine u jedno Makedonsko kulturno društvo.

Skupštinu je pozdravio i u njenom radu sudjelovao i potpredsjednik Zajednice Makedonaca u Republici Hrvatskoj profesor Ivan Kačurov.

Ivan Kačurov čestitajući na ujedinjenju u jedno Makedonsko kulturno društvo, izjavio je kako nije sretan što je na izornoj Skupštini došlo do neutemeljenog bojkota nekolicine članova bivše udruge DMP - Splita, ali, nastavio je Kačurkov, treba imati na umu da podijeljenost nikome nikada ne donosi dobro. Uz brojne čestitke i podrške za ujedinjenje Makedonaca u jedno MKD "Makedonija" Split, pristigao je i brzojav veleposlanika Republike Makedonije u Zagrebu, gospodina Serveta Avzija.

Za predsjednicu MKD "Makedonija" Split izabrana je Vesna Ilijeva, a za potpredsjednicu Marina Arsovska Zoltner. Izabran je i upravni odbor od jedanaest članova. Prema Statutu, u sastav Upravnoga odbora ušli su i počasni predsjednik Todor Damjanov o kooptirani član Upravnoga odbora predsjednica MPCO "Sv. Naum Ohridski" Ivona Musić Nedelkowska kao koordinator za duhovne i kulturne potrebe društva.

Na kraju Skupštine pročitana je i odluka o proglašenju počasnih članova MKD "Makedonija" Split:

Dr. Andro Ozretić, savjetnik župana prof. dr. Branimira Lukšića i tajnik županijskoga ureda za ljudska prava Splitsko - dalmatinske županije, Mr. Alojz Tušek, ministar pomorstva i veza Republike Hrvatske, Vesna Podlipec, saborska zastupnica, Mr.

Nikola Horvat, savjetnik za međunarodnu suradnju u Poglavarstvu grada Splita te ing. Bruno Šamija, zamjenik direktora poduzeća "Promet" Split.

Tako su u Splitu prevladane podjele koje su, na žalost, trajale četiri godine. MKD "Makedonija" Split, kao predstavnik Makedonaca u Splitu i Splitsko - dalmatinskoj županiji, djelovat će u Zajednici udruga Makedonaca u Republici Hrvatskoj unutar koje će ostvarivati svoje programske aktivnosti. (I. L.)

ВО СПЛИТ ЕДНО ДРУШТВО

На третата седница на Управниот одбор на Заедницата на Македонците која се одржа на ден 7. 09. 2000 година во Загреб, покрај другото на дневен ред беа разгледувани извештаите: финансискиот, за досегашната работа на Заедницата и друштвата, за соединувањето на друштвата во Сплит, како и за весникот "Македонски глас".

Донесена е следната одлука во врска со соединувањето на друштвата во Сплит:

- Управниот одбор на Заедницата на Македонците во Република Хрватска, во еден град (како што беше случајот во Загреб) ја подржува работата и финансира само едно македонско културно друштво.

- За Сплит и Сплитско - далматинската жупанија тоа е МКД "МАКЕДОНИЈА" на чело со новоизабраното раководство.

- Друштвото има задача да ги организира сите заинтересирани членови од Сплит и Сплитско - далматинската жупанија.

- Новото раководство има обврска да овозможи остварување на етничките права на сите заинтересирани за одржување на етничките белези на граѓаните од македонско потекло и продлабочување на пријателските врски меѓу хрватскиот и македонскиот народ.

Одлуката е донесена со еден глас против.

Со оваа одлука да се запознаат надлежните органи од Владата на Република Хрватска, градот Сплит, Сплитско - далматинската жупанија, Амбасадата на Република Македонија и другите заинтересирани страни.

Извештаите се едногласно прифатени и искажано е задоволство со постигнатите резултати во оваа година.

Македонска песна и оро во Плетерница

За не цела една година постоење на МКУД "ОРО", веќе се стекнаа сознанија во стручните кругови дека во Република Хрватска постои друштво кое што негува македонски фолклор. Така и пристигна поканата за гостување на смотрата на фолклор "ЛИДАС 2000" што на 18. јуни 2000. година се одржа во славонското градче Плетерница.

Пробите се зачестија. Позајмени се оригинални народни носии. Дваесетина членови на МКД "КРСТЕ МИСИРКОВ", секогаш спремни да домашните работи ги остават за подоцна, допатуваа на смотрата како би покажале дел од македонското фолклорно богатство.

Одма по доаѓањето и пресоблекувањето, на брзина, го завзедовме своето место во живописната поворка од друштва што ги украсуваше улиците на Плетерница. Со писокот од кларинетот и грмотевицата од тапанот набргу добивме верна публика што не следеше по патот повремено барајќи да им одпееме некоја македонска песна што длабоко се врежала во нивното сеќавање и ги враќа во изминатата

младост. Орото и песната: "Битола, мој роден крај", што на кратко се виеше на плоштадот, измами голем аплауз од публиката. Задоволни бевме и сите ние осбрани на едно место каде што на музиката од "Т-га за југ", играше "ОРО" и пееше "Распеана Македонија".

После богатиот ручек во ресторанот "Белата куќа" и краткиот одмор повторно се најдовме во паркот каде што се одвиваше попладневниот дел од програмата. Заедно со тремата која верно ги следи сите настапи го одигравме сплетот на македонски ора за што публиката средчно не награди. Незабораваен ќе остане упорниот плетерничанец кој до попладневните часови носеше три јаболка за да ги покони на неуморните средновеќни играорки - што е симпатичен обичај какрактеристичен за славонскиот крај. Следеше благодарумвање и срдечни поздрави со госпожата Бранкица Потнар - представничка на орга-низаторот и повраток во Загреб со автобусот исполнет со милозвучни мелодии на македон-ската народна песна.

Букашин Јовески

МКУД "ОРО"

UTISCI SA MAKEDONSKOG LJETNOG KAMPA "MAKEDONIJA 2000"

NAŠE NEZABORAVNO PUTOVANJE

Svi smo dugo očekivali 26. lipanj, kada ćemo krenuti u našu rodnu zemlju - Makedoniju.

Svatko od nas je imao svoju viziju o tome kako to sve treba izgledati, ali zbilja je pokazala svoje...

Napokon, 26. lipnja. Krećemo iz Zagreba. Put avionom svi smo dobro podnijeli. Na aerodromu u Skopju dočekala nas je tajnica glavne voditeljice ovog ljetnog kampa, koja nas je uputila na autobus koji će nas odvesti do hotela. Sva djeca su već bila tamo. Poslije večere, nastupali su učenici folklorne

skupine, s kojima smo na kraju svi zaplesali i međusobno se upoznali. Bilo je makedonske djece iz Bugarske, iz Jugoslavije, Grčke i Albanije.

Slijedeći dan krenuli smo u posjetu crkve Sv. Spas, u sklopu koje se nalazi grob Goce Delčeva. U arheološkom, etnološkom i povijesnom muzeju Makedonije naučili smo i prisjetili se nekih stvari koje smo učili ili čuli o povjesti naše Makedonije. Poslije podne smo krenuli u Berovo. U šetnju smo otkrili ovu čarobnu prirodu koja nas je očarala svojom ljepotom.

Treći dan smo posjetili manastir sv. Arhangela Mihaila i spomen - sobi Dimitra Popa Georgieva Berovskoga. Navečer je bio organiziran disko u kojem su se zabavljali i djeca a i voditelji.

Četvrti i peti dan proveli smo u povijesno važnom gradu. U Kruševu posjetili smo Ilindenski spomenik, Galeriju Nikole Martinoskog, Mečkin kamen gdje je bilo već dosta turista i Makedonaca iz drugih gradova koji su došli proslaviti veliki praznik - Ilinden. Nismo niti propustili šetnju gradom, a niti igre s loptom.

Šesti, sedmi, osmi i deveti dan proveli smo na Ohridu. Ovih dana važno je samo kupanje, sunčanje, igranje i igranje i igranje... vožnja "čarobnim brodićem" do manastira sv. Nauma bila ja stvarno prekrasna, ali još je ljepše bilo ono što smo vidjeli.

Naravno, nismo izbjegli niti posjetu Strugi ni samom gradu - Ohridu gdje smo obavili potrebnu kupovinu. Svaku večer provodili smo zajedno u disku gdje su se djeca družila. Na Ohridu smo proslavili rođendane dvoje djece, Ive i Karla.

Održalo se i natjecanje najboljeg rada na temu: "Moji utisci o Makedoniji", koji su se morali pisati na makedonskom jeziku. Radovi su bili

prekrasni i vrlo teško se odlučilo koji su najbolji.

Deseti dan. Posljednji dan. U hotelu, na plaži vlada opća zbrka. Razmjenjuju se adrese, brojevi telefona, pojavljuju se prvi znaci nezadovoljstva i tuge što je sve ovo tako kratko trajalo. Posljednja večer u disku, posljednja večer druženja s ostalom djecom.

5. 8. - odlazak. Tužne, pognute glave u autobusu nepomično gledaju u prazno. Samo da netko ne vidi onu suzu na djevojčicinom licu. Dolaskom u Skoplje više nitko nije mogao suzdržati te suze. Svaka grupa ide na svoju stranu. Zagrljaj, suza, obećanje da ćemo se svi opet naći ovdje slijedeće godine u isto vrijeme.

Ovih deset dana bilo je bolje od svih naših očekivanja. Ovo druženje i upoznavanje sa našom "tatkovinom" neće nikada biti izbrisano iz naših sjećanja. Tko zna, možda se svi jednoga dana ponovo vidimo, sretnemo negdje na ulici i prisjetimo se u smijehu svih dogodovština što smo proživjeli skupa.

Ovu vrijednu akciju organizirala je Uprava Makedonske pravoslavne crkvene općine sv. Zlata Meglenska iz Zagreba.

Lidija Trajkoska

ИЛИНДЕНСКИ ПИКНИК 2000.

Во склад со традицијата и оваа година е одбележен најголемиот македонски празник ИЛИНДЕН. На 27. јули 2000. година во Самобор после полагањето цвеќе на бистата на трагично починатиот македонски поет Кочо Рацин, во центарот на градот е изведена богата културно-

Заеднички настап на учесниците

уметничка програма. Во неа учествуваа: КУД "СТРМЕЦ" од Стрмец крај Самобор, КУД "ВЕСЕЛИ ПРИГОРЦИ" од Јесеновец, ХМДП од Загреб, МКД "БРАЌА МИЛАДИНОВЦИ" од Осијек и "КРСТЕ МИСИРКОВ" од Загреб. Свечениот собир го поздравил: амбасадорот на Република Македонија - господинот Сервет Авзиу, престојницата на Уредот за малцинства при Владата на Република Хрватска - госпожата Мила Шимиќ и подпреседателот на Заедницата на Македонците господинот Иван Качуров кој што воедно подсети за местото на овој голем национален празник во историјата на македонскиот народ. На собирот присуствуваше представник од уредот на Председателот на Република Хрватска. Поканата за овој собир ја

Македонско оро

прифатија и представниците од југословенската амбасада, Заедницата на Црногорците, предсатвици од Чешката Беседа и нивните новини "Чешка Јенота", те гости од Поглаварството на град Самобор. Едночасовната програма обилуваше со хрватски и македонски песни и игри. На крајот означен со заедничка изведба на песната "Једна је Хрватска" учесниците во програмата и гостите се упатија во просторот на ресторанот "Лавица" каде срдечно беа поздравени од градоначелникот на градот Самобор господинот Антун Дубравко Филипец.

Представниците на хрватската војска од војарната "Таборец" го припремија и поделија познатиот војнички грав. Во исто време пристигнаа и резултатите од илинденскиот турнир во мал фудбал каде што екипата на домаќините - "ИЛИНДЕН 1903" го освои третото место.

Македонската народна музика од оркестарот составен само за ова прилика одекнуваше во Самобор до касните попладневни часови. Играорците не престано се изменуваа во ороото на свое задоволство и задоволство на публиката. Во екот на годишните одмори што го испразнија Загреб угодно беше дружењето со повеќе од 400 гости на оваа деветта по ред Илинденска средба.

Вукашин Јовески

Tradicionalno druženje u Radmanovim
Mlinicama pokraj Omiša

U znaku ujedinjenja splitskih Makedonaca

Tradicionalnim piknikom i druženjem u Radmanovim Mlinicama na rijeci Cetini, kod Omiša, proslavili su članovi Makedonske pravoslavne crkvene općine Sveti Naum Ohridski Splitsko-dalmatinske županije i članovi Makedonskoga kulturnog društva "Makedonija" iz Splita svoj nacionalni i državni praznik - Ilinden, te crkveni blagdan svetoga Ilije. Pod pokroviteljstvom gradonačelnika Omiša Ivica Škaričića i sponzorstvom Poglavarstva grada Omiša, grada-prijatelja Svetoga Nikole, grada u istočnoj Makedoniji, okupili su se pripadnici makedonske nacionalne manjine Splitsko-dalmatinske županije te predstavnici institucija, ustanova i udruga iz Županije i grada Splita.

Predsjednica Makedonske crkvene općine Ivona Musić Nedelkowska, koordinator za vjerske i kulturne potrebe društva, pozdravljajući prisutne posebno je zahvalila uzvanicima na njihovoj nesebičnoj i ustrajnoj potpori za ujedinjenje MKD "Makedonija" Split kao jedinstveno društvo u Splitu člana Zajednice Makedonaca u Republici Hrvatskoj.

Slavilo se do kasno u noć. Pjevale su se makedonske pjesme, igrala kola i plesalo se uz glazbu koja je odzvanjala rijekom Cetinom. Slavlje je bilo tim veće jer se napokon nakon četvorogodišnje podijeljenosti svi zajedno udružili u jedno Makedonsko društvo i time dokazali da imaju snage i želje da budu i u svojoj drugoj domovini jedno, da im srce podjednako kuca za Makedoniju i Hrvatsku.

Ivica Luetić

ТРАДИЦИОНАЛЕН ИЛИНДЕНСКИ ПИКНИК НА ПЛАТАК ПОКРАЈ РИЈЕКА

И годинава на 30 јули Македонците и нивните пријатели од Хрватско приморје и Истра го прославија традиционалниот национален празник Илинден со њубов кон својата татковина Македонија, како одраз на сопствениот идентитет, стварајќи, тесна врска со народот со кого живеат и работат, делејќи го доброто и злото. Во планинарскиот дом на Платак во непосредна близина на Риека, се собраа преку 250 членови на македонските културни друштва "Илинден" од Риека и "Кочо Рацин" од Пула, како и гости и пријатели, заеднички да го прослават најголемиот светол празник Илинден.

Со традиционалните песни и ора, рецитации, добра музика и со незаобиколното "Травче на тавче" дружењето траеше цел ден. На исти начин вообичаено се слави овој празник и во другите места во Хрватска и светот каде живеат Македонците.

Во името на домаќините, присутните ги поздравија секретарот на МКД "Илинден" Владо Настески, со пригоден збор за празникот, и претседателката на МКД "Кочо Рацин" Славица Сагадин.

Освен фолклорната секција на МКД "Илинден" во програмата учествуваа и Евгенија Јовановска која се претстави со своите нови песни "Не одете" и "Песна за Гоце Делчев", а Ратко Димовски од Пула со песните "Копнеж" и "Македонија".

Треба да се спомене и музиката која под водство на господин Миловиќ преку целиот ден ги исполнуваше желбите за играње и пеене што на присутните ќе им остане за долго паметење.

В. Настески

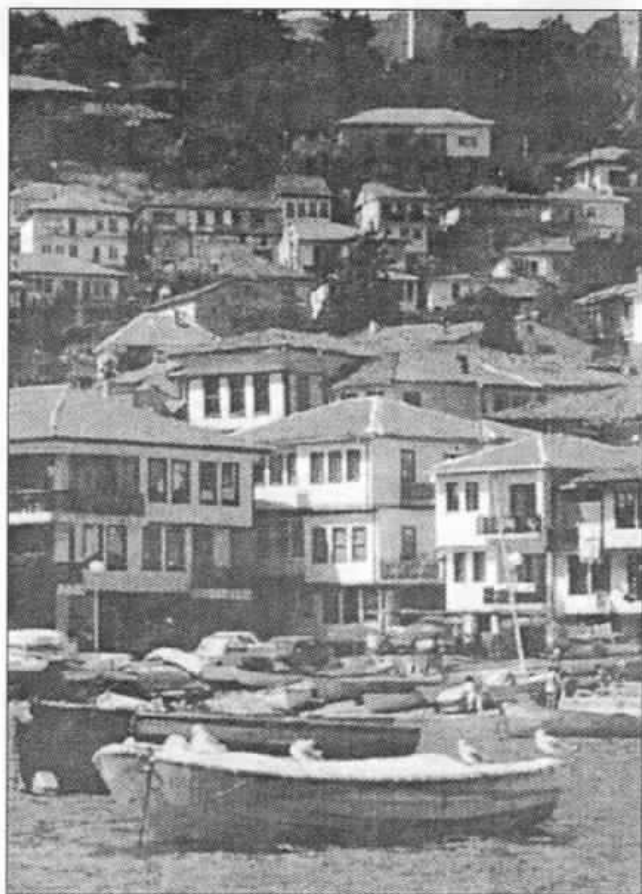
ZNAČAJAN KNJIŽEVNI PROJEKT

PJESME KONSTANTINA MILADINOVA

Povodom 140. obljetnice tiskanja Zbornika (1861.) Dimitrija i Konstantina Miladinova, Zajednica Makedonaca u Republici Hrvatskoj i MKD "Braća Miladinovi" iz Osijeka planiraju izdati knjigu pjesama Konstantina Miladinova u prijevodu hrvatskih pjesnika.

Urednik i autor ovog projekta bio bi doc. dr. sc. Borislav Pavlovski iz Zagreba. Prema prijedlogu urednika, knjiga bi trebala sadržavati: predgovor (opširni životopis, opis folklorističkoga i književnog rada, osvrt na hrvatsku književnu recepciju), te pjesme Konstantina Miladinova u izvorniku i prijevodu. Prevoditelji bi trebali biti hrvatski pjesnici iz različitih književnih sredina (Osijek, Varaždin, Zagreb, Rijeka, Pula, Split, Dubrovnik). Izbor iz literature o djelima Konstantina Miladinova (u obliku reprezentativnih ulomaka). Popis (najznačajnijih) radova o književnom radu Konstantina Miladinova.

Da bi se ovaj izuzetno zanimljiv i vrijedan književni projekat ostvario treba osigurati

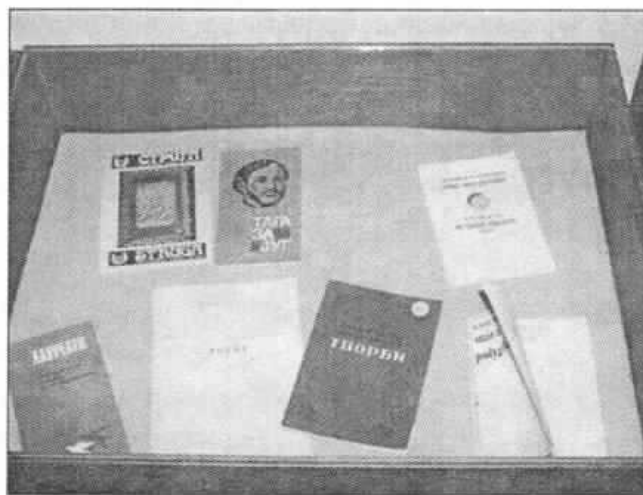

Ohrid

sredstva, a uvjereni smo da bi ovakav književni prilog podržale hrvatske institucije koje rade na promicanju kulturnog dijaloga između hrvatskoga i makedonskoga naroda.

Knjiga bi bila predstavljena u svim gradovima iz kojih će biti prevoditelji kao i u Makedoniji.

U povodu 140. obljetnice tiskanja Zbornika, trebalo bi organizirati međunarodni znanstveni skup o književnom radu Dimitrija i Konstantina Miladinova u Đakovu (2001. god.)

Pjesme Konstantina Miladinova

B. J.

Na tragu najstarijih makedonsko-crnogorskih kulturnih veza

KRŠĆANSTVO - PRVA SPONA

Poznato je da nacionalne kulture ne nastaju u izolaciji i duhovnom vakuumu, već se razvijaju u susretima, interferencijama, dodirima i prožimanjima naroda i njihovih duhovnih modaliteta. Plodotvorni kulturni i stvaralački kontakti i poticaji mogu biti naročito intenzivni u etički i teritorijalno bliskim narodima, ali često i u nacionalnim kulturama koje su manje-više jedna od druge prostorno udaljene, naposle ako te kulture nastaju u veoma sličnim historijskim i prostornim kulturnim uslovima, duhovnim obzorima i modalitetima.

Makedonsko-crnogorske kulturne veze, dvaju bliskih država i naroda, datiraju od najstarijih vremena. One su interaktivne, ali u ranom srednjem vijeku, u začecima tih dviju kultura, stimulansi su intenzivno pristizali iz Makedonije u najstariju crnogorsku državu Duklju, kao tranzitnu zemlju na razmeđu dvaju civilizacija: Istoka i Zapada.

U ovom sintetičkom pregledu govorit ćemo ovaj put o stimulansima koji su u crnogorsku književnost stizali iz makedonske književnosti, pa preko nje dijelom iz Grčke i Bugarske. Dakle, najkaraćim putovima od Soluna, Preslava i Ohrida kao jednih od najstarijih centara i žarišta slavenske pismenosti i crkvenoslavenske književnosti ćirilometodske provenijencije. Ti refleksi od spomenutih centara ponajčešće su dolazili na relaciji do Skadra i Bara te drugih crnogorskih primorskih

gradova kao najznačajnijih administrativno-političkih, vjerskih i kulturnih centara, zapravo do crkveno vjerskih i kulturnih središta Duklje/Zete, odnosno Crne Gore, od IX. do kraja XV. vijeka.

Upravo u tom vremenskom rasponu u crnogorskoj literaturi i kulturi utvrđena je i fiksirana periodična diakronija: dukljanska (od početka IX. do kraja XII. stoljeća), zetska (od konca XII. do oko 1360. godine) i djelomično razdoblje humanizma i renesanse (od oko 1360. godine do kraja XV. stoljeća). Istina, u ovim trima razdobljima, obilježenim posebnim kulturnim tradicijama, crnogorsko-makedonske književne veze nisu bile sasvim u podjednakim mjerama i intenzitetima prisutne i razvijene. O tome su najviše odlučivali povijesni okviri i zbivanja te društveno-politički momenti koji su presudno utjecali na to da li su u Duklji (kasnije Zeti i još poznijoj Crnoj Gori) kao zemlji, također kao i Makedoniji, kako smo naveli na razmeđu Istoka i Zapada, dakle na raskrižjima djelovanja Pravoslavne i Katoličke crkve. Stoga je jasno da su bili dominantni istočni ili zapadni kulturni refleksi, utjecaji, dodiri, prožimanja i podsticaji tih dviju religija i kultura. Ovdje treba naglasiti i to, kako ističe Pavle Mijović u tekstu *Doseljavanje Slavena u Duklju* (Enciklopedija Jugoslavije, 3, Crn-Đ, Jugoslavenski leksikografski zavod "Miroslav Krleža", Zagreb 1984., str 71.) da je Duklja nakon poraza 997.

godine ostala izvan sastava moćnoga Samuilova makedonskoga carstva. No, već u drugoj polovici XI. vijeka, kada se Raška, srednjovjekovna srpska država, najvećim dijelom nalazila u sastavu dukljanske države kralja Bodina, Duklja je imala neposrednu državnu granicu s Makedonijom o čemu instruktivno svjedoči i donosi zemljovidnu kartu Tomaš Marković pod naslovom Dukljanska država u drugoj polovini XI stoljeća (Istorija okolstva i prosvjete u Crnoj Gori, knjiga prva, Beograd 1969., str 17. - 18.). A srpski historičar dr. Gavro A. Škrinarić čak i pokrajinu Debar, koja se u srednjem vijeku nalazila u okrilju današnjega Debra (Makedonije), situira kao toponim koji je godine 1107. i 1308. ulazio u sastav srednjovjekovne Zete (usp. Imenik geografskih naziva srednjovjekovne Zete, Istorijski institut Narodne Republike Crne Gore, Titograd 1959., str. 56). I, na kraju, kao što je znanosti poznato, Makedonija i Zeta su neko vrijeme bile u sastavu nemanjičke države.

Uzimajući sve to u obzir sasvim je razumljivo što su makedonsko-crnogorske kulturne i literarne veze u tom ranom, prvom razdoblju, bile sasvim u fazi jedva uočljivih niti, dodira i suodnosa, da bi u drugom i trećem naznačenom periodu bile daleko intenzivnije i mnogo jače, razgranatije.

Ulazeći u trag geneze tih veza nismo mogli točno utvrditi od kada ine zapravo datiraju. Proučavaoci ih najčešće situiraju u razdoblje primanja kršćanstva, to jest u onoj zahuktaloj kulturnoj atmosferi kada se vrši pokrštavanje naroda na jeziku makedonskih Slavena. Bliže rečeno, to je razdoblje rada i misionarskog djelovanja solunske braće Konstantina (Ćirila) i Metodija iz druge polovine IX. vijeka. Istina, i oko toga postoje određene dileme u znanosti, pa bi svakako trebalo detaljnijom znanstvenom valorizacijom i izvornom literaturom raspraviti to sporno pitanje koje bismo saželi u ovoj formulaciji: kada su, od koga i odakle Dukljani primili kršćanstvo? Najnovija znanstvena

istraživanja govore da ta tradicija nije išla preko Makedonije, od Ćirila i Metoda i njihovih učenika, već su Dukljani, kao i neki drugi Južni Slaveni, primili kršćanstvo od strane misionara (benediktinaca) iz Rima. No, svakako ostaje i otvoreno pitanje: nisu li Slaveni primili kršćanstvo i prije IX. vijeka, o čemu nas obavještava Konstantin Porfirogenet u djelu *De administrando imperio*, a to znači da je primanje kršćanstva bio dug i veoma složen proces. Ono je početkom IX. vijeka u Duklji zaista bilo uhvatilo snažne i prepoznatljive korijene, ali i znatna aktivnost u tom pravcu pada u vrijeme podizanja crkava po jezerskim i primorskim župama Duklje, odnosno kasnio je Zete. Da su Dukljani u IX. vijeku doista bili pokršteni, pokazuje olovni pečat s likom slavenskoga kneza Petra, tj. ikonom Bogorodice s Kristom u naručju, te riječi amin iza Petrove titule i dva nacrtana križa. Taj pečat donio je prvi put kod nas na koricama svoje knjige dr. Dragoje Živković u Istoriji crnogorskog naroda, Cetinje 1989. godine. No, sasvim je sigurno da je nekoliko učenika Ćirila i Metoda pri kraju X. i u osvit XI. vijeka djelovalo na širenju kršćanstva i među zetskim slavenskim plemenima, prije svega na dvoru kneza Hvalimira, pa čak i na dvoru zetskoga kneza Vladimira. Oni su "slovenskim riječima pretakali hrišćansko učenje u duže slavenskih varvara", kako ističe čuveni dubrovački povijesničar Mavro Orbini.

U svjetlu ovih navoda, neki historičari naznačavaju da je crnogorski manastir Prečista Krajinska u XI. i XII. stoljeću "bio jedan od glavnih središta razvijene književne radnje u Zeti". A poznato je, kako ističu neki proučavaoci, da je književni rad na ovom području bio pod snažnim uticajem Ohridske škole jer su Klimentovi učenici (tvrdi se da ih je bilo 3500) išli "onamo gdje god se čuo slavenski jezik".

(Nastavlja se)

prof. dr. sc. Milorad Nikčević

Никола - Коле Гроздановски од Загреб

И ЛЕКАР И СЛИКАР

Еден од учесниците на Првиот семакедонски конгрес на лекарите, стоматолозите и фармацевтите што го организираше Министерството за иселеништво, денес Агенција за иселеништво, а кој се одржа во Охрид на крајот од јули оваа година, беше и д-р Никола Гроздановски-Коле од Загреб. Овој познат и признат Македонец, овој пат во Охрид се претстави и како лекар и како сликар. Имено, во текот на јули во Домот на културата во Охрид имаше самостојна изложба на свои дела од сликарството. То беше прилика за широкиот аудиторинг, а особено за неговите колеги од македонско потекло кои живеат во дијаспората, да се запознаат со неговите уметнички достигнувања и да ја видат на дело негоата "втора љубов"-сликарството.

При посетата на изложбата беше убава пригода да поразговараме со Никола (Коле) Гроздановски, уметникот од Загреб, лекарот од Охрид, вљубеникот во Преспа, првиот претседател на Македонската заедница во Хрватска, нашиот

добар пријател и соговорник. Тој е роден во печалбарското село Штрбово, во Долна Преспа, каде и го завршил основното образование. Осумгодишното училиште го завршил во Љубојно, а средно образование и Медицински факултет во Скопје. Веднаш по завршувањето на факултетот се вработил во Охрид, каде како лекар работи скоро две години. Но, патиштата го однеле во Хрватска во далечната 1964 година. Во почетокот работи како лекар во Хрватско Загорје, а потоа во Загреб, каде и се задомува и останува до денешни дни.

Сликарството на д-р Никола-Коле Гроздановски е значаен дел од неговата животна определба. Завршил Семинар за историја на сликарството кај проф. Ристе Лозановски, уште како студент во 1957 година. Со сликарство се занимава уште од средношколските денови, кога како најуспешен ученик на биенале добил спомен

диплома. Потоа учествувал на Семинарот на студентите по медицина во Загреб во 1960 година. Тој по струка е лекар, а по емоции е сензибилен лирски сликар-акварелист, со чувство на прозаична разиграност на боите, со кои постигнува предизвикувачки дела со нежна колоритност. Неговото сликарство опфаќа различен сплет на тематска определеност: од вдахновени пејзажи на морски и езерски прикази, до сензибилни прикази на населени места. Тој ја слика и Хрватска и Македонија - двете негови татковини, Горни Град на Загреб со своите улици, дуќаните и со сета убавина и раскош, како и други приморски и копнени староградски архитектури и живописни предели на Хрватска,

се дел од содржината на овој уметник. Во исто време бројни мотиви од Охрид, Преспа, Битола и други места во Македонија се препознатливи низ неговите бои.

Македонскиот доктор-сликар Коле Гроздановски од Загреб, како често го викаат досега излагал на преку седумдесет самостојни и на бројни колективни изложби со разни групи во Хрватска, Македонија, Италија, Словенија и други земји.

Тој е член на Ликовната секција на лекарите на Хрватскиот собор и на Ликовната група "69". Живее во Загреб на ул. Јаковачка бр.11. Со д-р Коле Гроздановски се сретнавме на Конгресот на лекарите, стоматолозите и фармацевти. Во таа пригода, имавме разговор со нашиот долгогодишен познатик и поранешен активист во Македонската заедница во Загреб. Притоа тој подари едно негово дело на Агенцијата за иселеништво, што беше примено со одушевување и претставуваше посебен настан. Анализирајќи ги постигнатите резултати може да се рече дека д-р Никола Гроздановски со своите уметнички дела придонесува да се афирмира сликарството како на Хрватска така и на Македонија и тоа да биде дел од мозаикот на културите на двата народи и двете држави.

Никола - Коле Гроздановски подарува свое дело на Мартин Треневски

Славе Катин

СТРУШКИ ИНИЦИЈАТИВИ

Во потрагата по моштите на Миладиновци

Дали моштите на македонските преродбеници, големите стружани, браќата Димитар и Константин Миладиновци, мирно почиваа некаде под Истанбулската земја, кои се уште се наоѓаа под превезот на таинственоста на времето?

Можно ли е, и сега, по точно 138 години од нивната смрт во Истанбулските зандани во оваа светска древна метропола, да се пронајде нивното вечно живеалиште?

Каде се крие нашиот гроб - под земја или ...?

Овие и многу други прашања, одамна ја окупираа културата и научната мисла кај нас, и се бараа патштата за евентуално откривање на локацијата, или, некаков архивски запис, белешка, потпис и што уште не.

Се почна со истражувањето, со контактите со официјалните лица во научните институции, со писателите, со пријателите.

Таквите истражувања, се разбира, некаде застапаа, се затворија, се покрија со правот на времето.

Гробот остана само мисловно, да се бара, да се копа...

Во тоа се роди нова инспирација, нов духовен предизвик за нови дела, посветени на големите стружани.

Живееја тие во поетите од целиот свет. Нивниот гроб се "пронајде" одамна преку организираниот караван на Книго

издавателството "Детска радост" при НИП "Нова Македонија" од Скопје, низ чествувањето - "Босфорско сонцеубие".

Летово, во пресрет на "Струшките вечери на поезијата", чии подготовки се во тек, меѓу струшките писатели одново живо се расправа за гробот на Димитар и Константин Миладиновци.

- Сакаме повторно да го оживееме "Босфорско сонцеубие", да фрлиме цвеќе и струшка вода во водите на Босфор, да одекне стихот на струшките поети, членови на Клубот на писателите што работи во рамките на ДПМ - вели Разме Кумбароски, писател и секретар на Струшките вечери на поезијата.

Тоа ќе биде продолжување на традицијата - врската со големите стружани и нивното дело. Н. БАЈО

Браќа Миладиновци

GOSTOVANJA

MAKEDONCI RAZVESELILI CRIKVENIČKE TURISTE

Povodom završetka 34. Ribarskog tjedna, čije se priredbe održavaju na Crikveničkoj rivijeri, na kojoj se odmara više od 10.000 turista, predstavila se i vokalna ženska skupina Ezerki, koja djeluje pri Hrvatsko-makedonskom društvu u Zagrebu, te folklorna skupina Oro MKD Krste Misirkova iz Zagreba.

Folklorna skupina "Oro"

Na večeri sudjelovali su plesači i tamburaši KUD-a Veseli Prigorci iz Jasenovca kraj Sesveta, spletom plesova iz Prigorja i Posavlja.

Zajednička izvedba svih sudionika večeri folklora poznate makedonske pjesme "Bitola, moj rođen kraj" u kolo je privukla i mnoge raspoložene posjetitelje.

Ovim nastupom oduševili su i razveselili mnogobrojne turiste i Crikveničana.

ПОПАТНИ РАЗГОВОР

"Т' ГА ЗА ЈУГ"

Стево Качуров е роден во Велес и има завршено Педагошка академија во Скопје, насока музичка култура. Моментално работи како професор во Загреб во ОУ "Антон Миханов" и го води оркестарот

"Т'га за југ" при МКД "Крсте Мисирков" на Македонската заедница во Република Хрватска. Тој за ова друштво вели:

Ја негуваме македонската музика - хорската, староградската и комитската песна. Има застапено повеќе инструменти и настапуваме на божиќните прослави, Нова Година, Водици, прославите по повод Илинден и сл. Настапуваме и на средбите што ги организира Министерството за култура во Загреб, а од стручните жирија имаме мошне високи оценки. Важно е да кажам дека во нашето друштво има и друга вокална група која се вика "Распеана Македонија" чиј водител е проф. Живка Иванец.

- Нашата музика е добро прифатена и посебно ценета во Хрватска, а тоа е наше големо богатство што ние можеме да го дадеме како Македонци во Хрватска. Има голем интерес за нашата музика, за староградската македонска песна, а посебно интересен е дванаесеттретински ритам кој малку потешко го изведуваат Хрватите. Тоа е нашата традиција и нашиот фолклор кои со посебно задоволство го негуваме, вели Стево Качуров.

Вокална група "Распеана Македонија"

MIROSLAV GERENČER - GERO - OSJEČKI KARIKATURIST

POTVRĐENA MEĐUNARODNA REPUTACIJA

Višestruko na prestižnim međunarodnim natječajima i izložbama nagrađivani osječki karikaturist

Miroslav Gerenčer - Gero, iznova je potvrdio svoju internacionalnu reputaciju. Dobitnik je, naime, druge nagrade na VI. međunarodnoj izložbi karikatura i crteža koja je pod nazivom "HAIFA - 2000" otvorena u Haifi u Izraelu (12. listopada).

- Vijest me je razveselila jer konkurencija je bila zaista velika - 245 crtača iz 41 zemlje - što znači da je na ovaj festival poslano sigurno 2000 radova. Uglavnom sam prisutan na svim natječajima a do sada sam dobio 25 nagrada međunarodnog karaktera - kaže slavadobitnik, popularni Gero. Rođen u Osijeku 1948. godine, profesionalni je glazbenik, karikaturom se bavi više od deset godina, član je Hrvatskog društva

karikaturista, izlagao je samostalno i na brojnim skupnim izložbama u Hrvatskoj i još brojnim u inozemstvu.

Na svjetskoj galeriji karikature u Skoplju dobitnik je III nagrade 28. bijenala 1996. godine a izlaže na jubilarnoj 30. galeriju u Skoplju - 1998. godine.

Sedmodnevni boravak u Skoplju i Ohridu ostat će mi u stalnom sjećanju - kaže Gero.

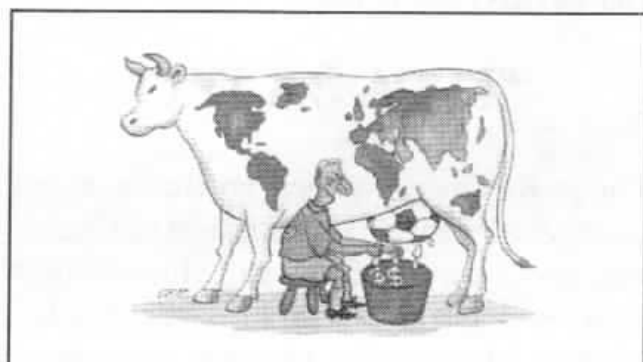
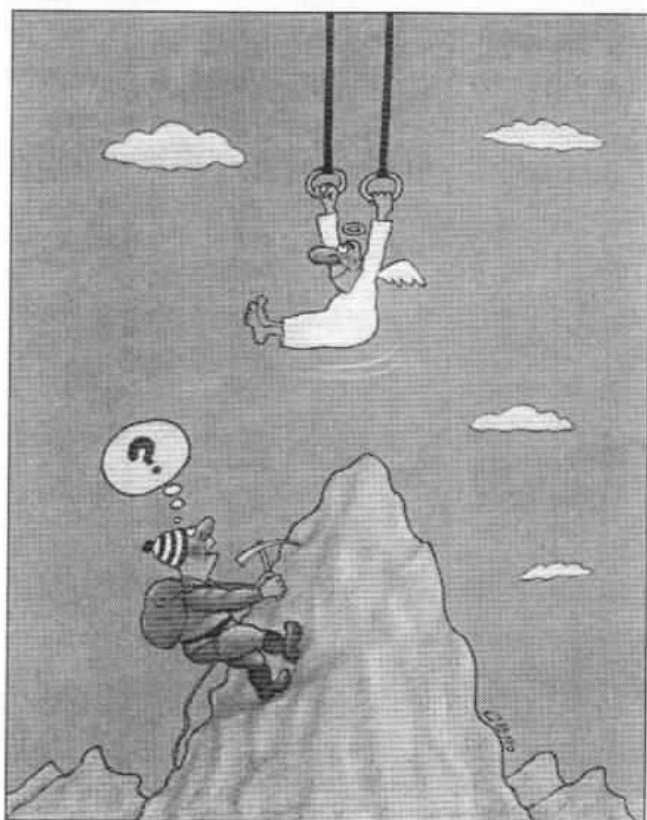
Miroslav je suradnik i prijatelj Makedonskoga kulturnog društva "Braća Miladinovci" iz Osijeka a povodom dobivene nagrade i ovim putem šaljem mu iskrene čestitke sa željom da dobije još puno vrijednih nagrada.

Čestitamo i sretno Gero!

B. J.

Vlatko Stefanovski

ПРВ ОЛИМПИСКИ МЕДАЛ ЗА МАКЕДОНИЈА

За Република Македонија летните олимписки игри во Сиднеј се од посебно значење. Самостојна Македонија го освои првиот медал и се зброи меѓу 80 - те земји кои се закитија со медали. Борачот Могамед Ибрагимов во категоријата до 85 килограми го освои бронзениот медал, но со повеќе среќа можеше да постигне и повеќе.

Како и да е ова е првенец за спортот на Република Македонија кој ќе биде запишан во спортската историја. Но треба да се регистрира дека и повеќето други спортисти од 18 - члената македонска експедиција постигнаа добри резултати, особено пливачите и пливачките.

И не само тие. И судиите што ја претставуваа Македонија го осветлија образот. Македонското знаме беше подигнато на победничкиот пиедестал на сиднејската олимпијада а македонските спортисти достоино го репрезентираа македонскиот спорт.

Спортистите од 200 земји покажаа и докажаа дека светот може да живее и егзистира во мир, како едно семејство, без оглед на расата и на големината на земјата.

Б. Ј.

Тренерот Насе Насев и Могамед Ибрагимов

ЕВГЕНИЈА - ГЕНА ЈОВАНОВСКА

Евгенија - Гена родена е во Кратово 1949. година. Школувањето го започнува и завршува во Кратовската гимназија, али животната прилика е донесе од 1974 година во Ријека. Член е во МКД уште од формирањето на Илинден.

Иницијатор е на многу активности во друштвото, а и во секој момент е во состојба на секого да му пружи било каква помош или добар збор. Едноставна и дружељубива е личност, тивка и ненаметлива. Секогаш знае што сака. Тешко го добив овој нејзин исказ и оваа песна во прилогот али ете ми се отвори.

Во нејзините раскази стои дека уште од младите години, од основното училиште, пишува песни али некако воопштено речено за себе си а и за пријателите околу себе. Во раната младост освојува и награди, така 1967. година прва награда на напреварот

МАКЕДОНИЈА

*О мајко робино Македонко
Низ векови поробувана
Со крв врела полеана
Ти беше и остана симбол маченички
симбол на борба саможртва.*

*Денес мајко Македонко
Горда на чедата свои
Горда на слободарската сегашност
На нашиот убав распеан живот.*

*Македонко мако огновита
Денес си наше знаме во животот
Твоите благодарни дела низ векови
Станаа наш паметник за слобода*

меѓу младите литерати во Кратово. Водител е на литерарната секција во училиштето, али никогаш повеќе од тоа. Гена има многу песни напишано, има и многу везови, рачни работи, македонски сувенири, гоблени.., Слободно можам да речам несредено и неамбициозно се однесува кон песните, не оди напред, само некогаш на наша замолба ќе ни прати по некоја. Прв пат јавно оваа година на Илинденскиот пикник на Платак се “отвори” и ни изрецитира неколку бисери. Секако со надеж сме дека нејзините стихотворби нема да останат незабележани. Интересна е тематиката за нејзиното пишување, за себе своите и за својата Македонија. Еве тоа е нашата “мајка” Гена, како некои со љубов ја викаат во клубот.

В. Н.

Marija Činčurak

NAUČILA SAM OD MAME

Rodena je u Tetovu, kako sama kaže, gradu po kojem je krupni bijeli grah dobio ime, a po njemu poznati makedonski specijalitet gravče na tavče. "Naučila sam ga praviti od mame, kao uostalom i mnoge druge specijalitete iz makedonske kuhinje."

Marija s uspjehom, a na radost svojih ukućana, često sprema makedonska narodna jela, kao na primjer slanu pitu od poriluka, sukanu pitu - koju nam danas predstavlja, turli tava, jogurt tava, pilav s janjetinom, čomlek, razne musake, paprike punjene raznim nadjevima (meso, grah, riža), patlidžan na tisuću načina te lepezu jela od pastrva. Marija sprema i slatice: tulumbe, baklave, kadaife, hurmošice. Ono po čemu su makedonske domaćice poznate, nastavlja Marija, spravljanje je zimnice. "Tako sam i ja od svoje mame naučila praviti ajvar, pindžur, turšju, džem, slatko te ina jela".

Za sve one koji uživaju u makedonskim specijalitetima evo ih nekoliko. Dobar tek.

SUKANA PITA

Za sukanu pitu valja prvo napraviti tijesto. Srednje tvrdo tjesto pravi se od brašna, dva jaja, tri decilitra vode, a može se uzeti decilitar i pol mlijeka i decilitar i pol vode, dok se soli doda po ukusu. Tijesto se ostavi pola sata, a za to se vrijeme pripremi nadjev. Za nadjev je potrebno umiješati pola kilograma svježega ovčijeka sira (može i kravlji) sa četiri jajeta i decilitrom vrhnja, te u smjesu staviti soli po ukusu i malo ulja.

Tijesto podijeliti na tri loptice pa se svaka razvalja. Razvaljano tijesto valja posuti uljem pa trećinu smjese za nadjev ravnomjerno raporediti po tijestu. Tijesto se uvijek poput rolata i u okrugloj ga se tepsiji smota u krug. Tako napraviti i s ostale dvije loptice, koje se motaju gdje završi prethodna. Peći se treba na laganoj vatri dok tijesto ne porumeni. Pečenu pitu izvaditi iz rerne i prekriti na nekoliko minuta vlažnom krpom.

ČOMLEK

Za dobar čomlek treba 60 dkg junećeg ili telećeg mesa, 50 dkg sitnih lukovica luka, 4-5 rezanja češnjaka, jedna žlica crvene paprike te ulje, papar, lovorov list, sol, peršinov list te decilitar bijeloga vina. Meso se nareže na manje komadiće i stavi u zemljanu posudu. Doda mu se očišćeni luk, nasjeckani peršin i češnjak te sol, papar, lovorov list, paprika, ulje i vino. Sve se zajedno izmješa i doda decilitar vode, poklopi se i lagano kuha.

GRAVČE NA TAVČE

Za gravče na tavče važno je 40 dkg graha-tetovca uveče namočiti u slanu vodu i ostaviti ga da stoji na hladnome cijelu noć. Grah kuhati pazeći da se ne raskuha. Kada je skuhan, grah valja ocijediti, no u posudi treba ostati malo vode. Na vrelome ulju u dubokoj posudi poprži se nasjeckani luk, doda mu se crvena paprika, ukuhana rajčica, češnjak te brašno. Sve treba promiješati pa dodati grah s preostalim tekućinom. Poparite, posolite, kratko prokuhajte i dodajte feferone. Tako pripremljen grah staviti u zemljanu posudu, pospite ga nasjeckanim peršinovim listom i prelijte s malo ulja. Zapecite u pećnici zagrijanoj na 200°C oko 20 minuta.

Još jednom, dobar tek.

ЈАНКО ПОПОВСКИ

Роден е на 6. мај 1941 година во село Младо Нагоричани, Кумановско, Македонија. Судбината се понграла уште на почетокот од неговиот живот. Како шестомесечно дете го изгубил видот од opakата болест вариола.

Иако слеп Јанко го завршува училиштето за телефонист а во Скопје успешно го завршува основното музичко училиште. И не е само тоа. Чичко Јанко ги има завршено сите курсеви за радио аматери по сите категории.

Во Скопје работи како телефонист а од 1957 година во училиштето на Сојузот на слепите во Скопје свири на армоника во Културното - уметничко друштво "Билана".

Во 1973 година доаѓа во Осиек и како телефонист работи до пензија во "Кроациа осигурање" во Осиек.

Се вклучува и активно работи во Сојузот на слепите во Осиек, како секретар, а со армоника свири во оркестарот на Културното - уметничко друштво "Бранко Филим Штрига" во Сојузот на слепите.

Од 1994 година, кога е основано Македонското културно друштво "Браќа Миладиновци" во Осиек, активно учествува во програмите на музичката секција и еден е од водителите на вокалната група "Вардарки".

Со Друштвото на Сојузот на слепите има гостувано во многу места во Хрватска како и во Унгарија и Австрија. Има снимено неколку народни песни и ора за радио Осиек.

Исто така има компонирано седум народни песни и четири ора.

Чичко Јанко е оженет, има син и ќерка кои живеат во Осиек а тој вели дека е одлично примен во Сојузот на слепите како и во Осиек. И по овој пат се заблагодарува на сите кои му помагале до сега.

Б. Ј.

ДРАГИ ЧИТАТЕЛИ!

Ве молиме за соработка со ваши мислења, ставови и погледи.

Вашите написи, коментари, огласи, реклами, соопштенија и друго треба да пристигнат на Редакцијата за да бидат објавени во наредниот број.

ЗАБЕЛЕШКА: коментарите објавени на страниците на овој весник со потписи на авторите се мислења на истите и не секогаш тие го одразуваат мислењето на Редакцијата. Редакцијата е одговорна само за текстовите без потпис. Материјалите испратени на адреса на овој весник стануваат негова сопственост, освен ако за тоа претходно е постигната поинаква согласност.

GLASILO ZAJEDNICE MAKEDONACA
U REPUBLICI HRVATSKOJ
ВЕСНИК НА ЗАЕДНИЦАТА
НА МАКЕДОНЦИТЕ
ВО РЕПУБЛИКА ХРВАТСКА

Главен уредник:
БЛАГОЈА ЈОВАНОВСКИ

Редакција:
Марко Паризовски (Загреб), Владо
Настески (Ријека), Ивица Луетиќ (Сплит),
Слободан Кузевски (Осијек), Алдо Климан
(Пула), (Задар).

Секретар: Вукашин Јовески

Redaktori: Damir Svoboda i Zdenko Samaržija
Ova glasilo tiska se uz materijalnu potporu
Ureda za nacionalne manjine Vlade Republike
Hrvatske.

За издавачот:
ИЛИЈА ХРИСТОДУЛОВ

Tisak: Gradska tiskara Osijek d.d.

Temeljom odredaba čl. 58 stav 3 Zakona o
javnom informiranju RH (N.N. br. 22/1992. g.)
novine su prijavljene i registrirane pod br. 421 u
Ministarstvu kulture i prosvjete - Sektor
informiranja - 14. 07. 1993. g.

Prema mišljenju Ministarstva kulture i prosvjete Republike
Hrvatske broj 532-03-1/7-94-01 od 10. svibnja 1994. g. ova
tiskovina oslobođena je plaćanja poreza na promet.

5. 08. 1992. - Русија ја призна Република Македонија.

9. 08. 916. - Во Охрид умре **Климент Охридски**, родоначалник на словенската литература и на црковното беседништво, прв оригинален словенски и македонски поет, говорник, преведувач, прв епископ словенски и македонски на Балканот, заштитник на Охрид. Тој е најверен продолжувач на делото на солунските браќа Кирил и Методиј и оснивач на Охридската книжевна школа. Неговите дела се пишувани на разбирлив јазик за народните маси. Од Православната црква е прогласен за светец. Ден на Свети Климент Охридски е 8 декември.

12. 08. 1903. - Во Скопје е осветен **Соборниот храм** на автокефалната Македонска православна црква "Свети Климент Охридски".

8. 09. 1991. - Во Република Македонија се одржа референдум "... за суверена и самостална држава Македонија со право да стапи во иден сојуз на суверените држави на Југославија". Референдумот беше усвоен.

3. 10. 1943. - Главниот штаб на НОВ и ПО во Македонија упати Манифест до македонскиот народ, во кој се изнесени основните прашања во врска со ослободителната борба на македонскиот народ, карактеристиките на ослободителното движење, потребата за единство на македонскиот народ со сите националности во ослободителната борба и друго.

17. 10. 1942. - Неможејќи да ги спречат победничките борбени акции **НО партизански одред "Димитар Влахов"** бугарската окупаторска војска и полиција изврши голем терор во Азот. Притоа, во месноста Сеченица, кај Богомила, на уверски начин убија 16 членови на тајните комитети на НОВ од подрачјето на Азот, интернираа 68 и стави под истрага 48 македонски родоњуби.

21. 10. 1943. - Во селото Издеглавје, Охридско, е одржан **Првиот свештенички собир на слободната територија на Дебарца**. Триесетина народни свештеници, изразувајќи ги стремежите и определбите на православно свештенство и на верниците од цела Македонија, донесоа мошне значајни одлуки. Покрај другото, според одлуките на собирот, откажана е секаква јурисдикција на туѓите цркви врз црквата на Македонија, а во црковната администрација е воведен македонски јазик.

29. 10. 1940. - Во Ленинград умре **Димитрија Чуповски**, еден од најистакнатите и најдоследни организатори и афирматори на македонската национална мисла, општественик, револуционер, политичар, дипломат, публицист, научник, издавач, историчар, картограф, етнограф, лексикограф и филолог. Роден е во селото Папрадиште, Велеуко, во 1878. година.

* Охридското езеро е најголемото, најдлабокото езеро во Република Македонија. Неговата површина изнесува 384,9 м² од кои 229,9 припаѓа на Република Македонија, а 118,9 на Република Албанија. Најголемата длабочина на Охридското езеро изнесува 286 метри. Староста на Езерото се определува на геолошката епоха плиоцен во периодот терцијар на ерата кенозоик.

Плиоценот е епоха од пред 10 до 1 милион години.

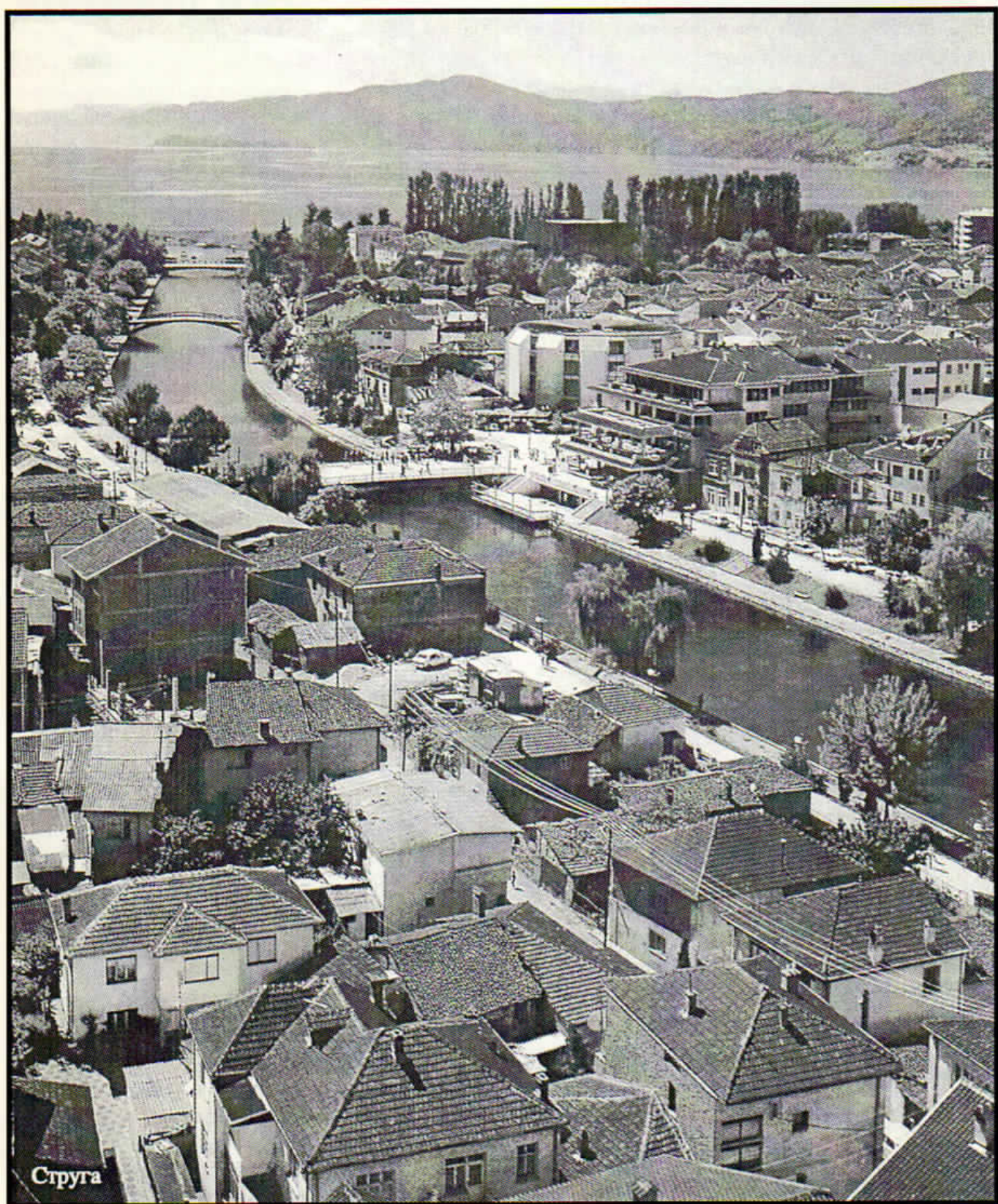
* Според јазичарите и "Речникот на македонскиот јазик" најмногу зборови во македонскиот јазик почнуваа на буквата "П" - дури 13.896 внесени во Речникот.

* Најстарите филмски сниматели на Балканот се браќата Милтон Манаки (1880-1964) и Јанаки Манаки (1878-1960) од Битола.

Браќата Манаки со својата "Камера 300" уште во 1905. година почнале да снимаат филмови меѓу кои се филмовите: "Предилки", "Влашко училиште во Авдела", "Панаѓур", "Бесење на илинденци" и "Султанот Реџад во Солун и Битола".

Зачувани се повеќе од 2.000 метри филмски материјал што го снимиле браќата Манаки.

* 18.628 постари и помлади Македонци го носат името **Александар**, додека најчестото женско име во Македонија е **Марија** и тоа име го носат 15.386 жителки на Република Македонија.

Струга